

ONDERWIJSGEVENDEN

van de

Amsterdamse Grafische School

1918-1980

UITGAVE AMSTERDAMSE GRAFISCHE SCHOOL / 1981

Onderwijsgeveenden van de Amsterdamse Grafische School

Brokstukken van de geschiedenis van de school zijn in verscheidene geschriften weergegeven en uit de jaarverslagen kan men tezamen een indruk krijgen van de weg voorwaarts.

In 1968 – bij het 50-jarig bestaan – werd een beknopte uitgave vervaardigd waarin een aantal onderwerpen werd belicht. In dit overzicht zijn informatiebronnen genoemd, waaronder kerstuitgaven, lustrumgedenkboeken, jaarverslagen.

In hoofdstuk 3 'Steunpilaren van het werk' wordt aandacht besteed aan een aantal leraren uit de eerste vijftig jaren. Eigenlijk is dat te weinig ten opzichte van de velen die in de afgelopen periode hun krachten aan de school hebben gegeven.

In het thans voorliggende geschrift worden ze allen van 1918 af genoemd in volgorde van het in dienst treden. Een enkele maal vertrok een leraar om later terug te komen, hetgeen met een * werd aangegeven.

De opstelling gaf tevens gelegenheid om markante wijzigingen in de school en het schoolgebeuren aan te geven, zoals de verhuizing van het gebouw *Weteringschans*, waar alles begon, naar *Dintelstraat 15*; het begin van het machinezetten; later de diepdruk; de electronica; inspanningen met het ministerie van onderwijs en wetenschappen.

Het onderscheid tussen de vormen van onderwijs die oorspronkelijk in hetzelfde gebouw ontstonden, werden al gaande scherper onderscheiden en in 1980 grondig gesplitst, omdat het middelbaar onderwijs in een nieuw gebouw in een ander stadsdeel werd voortgezet. Tussen de tekst was gelegenheid om

de veranderingen op de voet te volgen, het jaar 1980 geeft de grens aan van het komen en gaan van de leerkrachten. Er is niet gepoogd om onderwijsbevoegdheden te vermelden, de aanvankelijke aanduiding 'Nederlandse taal', werd later onder a.v.o. (algemeen vormend onderwijs) gerangschikt (uitgezonderd bij Mts).

Bij elkaar een machtige en indrukwekkende historie van een gelukkig nog steeds aantrekkelijke beroepsopleiding.

In dit overzicht hebben wij ons bepaald tot de onderwijsgevenden, echter toch indachtig aan de vele bestuursleden en niet-onderwijsgevenden die onmisbaar geweest zijn om tot onderwijsgeven te geraken.

Amsterdamse Grafische School 1918

gevestigd: Weteringschans

onderwijs: ambachtsschool (vakschool)
met halve dagcursus (bedrijfsleerlingen)

aanvang: 1918

vakken: letterzetten,
boekdrukken,
boekbinden (hand- en persvergulden,
kantoorboek-),
tekenen,
nederlandse taal,
bij de avondschool ook lithografie, steendrukken,
cursus voor de boekhandel

1918-1919

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
1877	1951	Ronner, L.	<i>directeur</i>	b	d	a	1918	1942
		Bekoert, F.	<i>chemigrafie</i>			a	1918	—
1886	1935	Dallmeyer, J.	<i>chemigrafie</i>			a	1918	1935
1887	1964	Hafkamp, C.	<i>steendruk</i>	b	d	a	1918	1952
1872	1956	Hattem, H.J. van	<i>ned. taal</i>		d	a	1918	1937
1887	1955	Hofmann, C.	* <i>letterz., calculeren</i>	b	d	a	1918	1952
1888	1970	Küppers, A.	<i>boekbinden</i>		d	a	1918	1953
1879	1968	Krull, J.	<i>boekdrukken</i>	b	d	a	1918	1944
		Kruyver, J.	<i>letterzetten</i>			a	1918	1919
1889	1964	Ligter, J.	<i>lithografie, tekenen</i>		d	a	1918	1954
1866	1954	Veldheer, J.G.	<i>houtsnijden</i>			a	1918	1920
1887	1930	Vermeulen, G.J.	<i>persvergulden</i>		d	a	1918	1930
1887	1965	Volcke, J.A.	<i>boekdrukken</i>	b	d	a	1918	1950
1887	1958	Aarden, J.	<i>letterzetten</i>	b	d	a	1919	1952
1888	1931	Canne, R.W.	<i>ned. taal</i>		d	a	1919	1931
1889	x	Gosman, J.L.	<i>steendrukken</i>			a	1919	1934
1888	1955	Mook, H. Th.J. van	<i>tekenen</i>		d	a	1919	1953
1892	1969	Steuteknuël, Chr.	<i>boekdrukken</i>	b	d	a	1919	1957
1883	1954	Tick, W.	<i>boekbinden</i>		d	a	1919	1948
1892	1944	Vermeulen, A.J.	<i>ned. taal</i>		d	a	1919	1944
1877	1953	Wiegman, C.	<i>letterzetten</i>		d	a	1919	1942

b of m = middelbaar; dg = dagschool; av = avondschool; ben. = benoemd; vertr. = vertrokken

Schoolgebouw Weteringschans

1920

In dat jaar werd de afdeling 'machinezetten' geïnstalleerd en in gebruik genomen. De outillage bestond uit een nieuwe Intertype en een Linotype, benevens een gebruikte Linotype. De schoolbevolking bestond uit: dagschool 67; gedeeltelijke dagcursus 243; avondschoon 484 leerlingen.

De eerste directeur L. Ronner

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
1885	x	Frankfort, J.	<i>machinezetten</i>	b	d		1920	1955
1889	1979	Peute, H.	<i>letterzetten</i>	b	d	a	1920	1954
1880	1958	Rausch, P.	<i>boekdrukken</i>		d	a	1920	1945
1882	1953	Trompetter, H.	<i>lithografie</i>		d	a	1920	1947

In 1921 treden enkele leraren op die naast de techniek ook andere disciplines toevoegen: boekhouden, bedrijfsleiden en arbeidswetgeving. Er wordt dus reeds een vorm van onderwijs gegeven dat later de naam van patroonsopleiding zou krijgen. Het verslag vermeldt 21 leerlingen voor bedrijfsleiding, totale dagcursus 68, gedeeltelijke dagcursus 273 en de avondcursussen 544 leerlingen.

1921, 1922, 1923, 1924

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Bronner, M.	<i>boekhouden</i>			a	1921	1930
		Buys, D.J.	<i>bedrijfsleiding</i>	b			1921	1922
1877	x	Esveld, D.N.	<i>boekbinden</i>			a	1921	1942
1919		Jansma, J.F.	<i>tekenen</i>			a	1921	1925
		Jonge, H. de	<i>boekhouden</i>	b			1921	1927
1870	x	Smit, A.D.	<i>boekbinden</i>			a	1921	1934

In 1922 slaagden de leraren letterzetten, boekdrukken en boekbinden voor de nijverheidsakten (Nl, Nm, Nn). Zie ook 1960 en 1978.

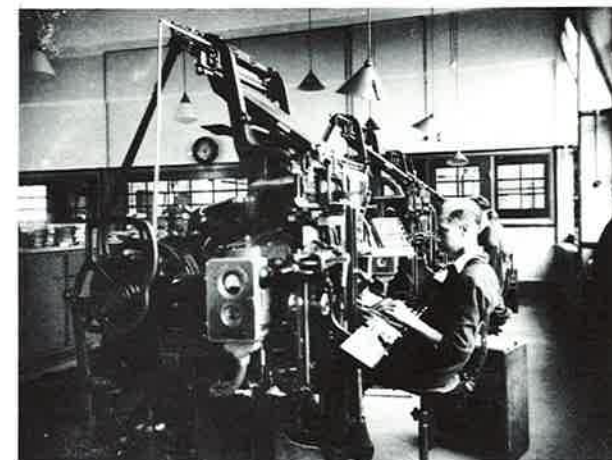
De opleiding voor patroonszoon heette oorspronkelijk 'bedrijfsleiding' maar werd in 1924 vermeld als 'Algemene Grafische Cursus' (AGC) en telt 26 leerlingen.

1925, 1926, 1927

Door achteruitgang in het grafische bedrijf wordt ook teruggang in het aantal bedrijfsleerlingen gemeld in 1923, maar thans is er weer vooruitgang geboekt. In 1927 telt de school in totaal 800 leerlingen.

Houtgravure van J.G. Veldheer

Machinezetterij

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
1883	x	Hateren, J. van	<i>machinezetten</i>			a	1925	1948
1901	x	Dieperink, A.G.	<i>tekenen</i>			a	1925	1933
1887	1965	Peyra, A.A.	* <i>tekenen</i>			a	1925	1952
		Loenen, C.J. van	<i>offsetdrukken</i>			a	1927	1928
1883	x	Ravenswaay, J. van	<i>boekhouden</i>		b		1927	1943

In de eerste jaren van de school in het oude pand doet zich al gauw de nood van de slechte behuizing gelden. In het jaarverslag van 1926 klaagt het bestuur zijn nood: ook de ouders beginnen te klagen. 'Hun kinderen verblijven in een omgeving, zeggen zij, die niet alleen niet aan de allereenvoudigste eisen voldoet maar zij is daarbij onhygiënisch. Waar blijft de inspectie voor de werkplaatsen, die zo angstvallig in het particulier bedrijf waakt voor elke vierkante meter frisse lucht, die een werkmans toekomst?'

1928, 1929, 1930, 1931

Een brief van 7 november 1928 van het Ministerie vermeldt de mededeling dat de Minister zijn medewerking zal verlenen aan de tenuitvoerlegging van een nieuw gebouw. Dank wordt gebracht aan de Inspecteur-Generaal van het nijverheids-sonder-

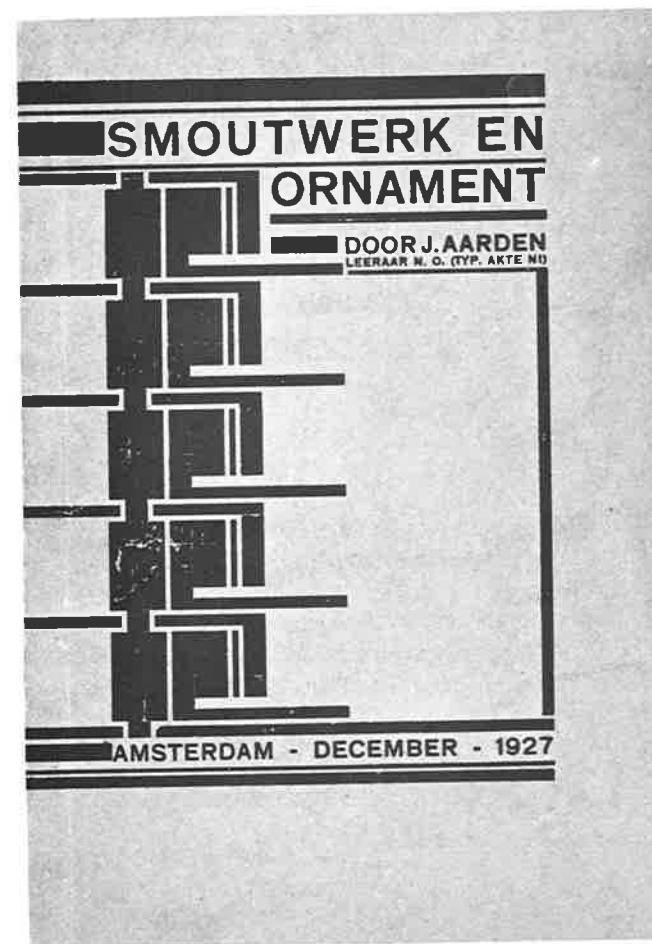
Omslag
Kerstnummer 1926

J.W. Enschedé,
De boekillustratie, 1924

wijs *H.J. de Groot*. In 1929 zakt het voldane gevoel van het bestuur weer in elkaar. De voorzitter *F.J.A.M. Wierdels* treedt af.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Jansen, D.	<i>boekdrukken</i>			a	1930	1931
1899	1964	Kedde, J.	* <i>boekdrukken</i>			a	1930	1933
1902		Klouwen, H.J.	<i>a.v.o.</i>			a	1930	1943
1897	1977	Lubbe, C.J.M. v. d.	* <i>boekdrukken</i>			a	1930	1933
		Berg, L. van den	<i>pers-handvergulden</i>			a	1931	1933
1900		Ruppert, I.H.	* <i>a.v.o.</i>			d	1931	1943
		Spanje, C.J. van	<i>a.v.o.</i>			d	1931	1933
		Winter, H.	<i>pers-handvergulden</i>			d	1931	1933

J. Aarden, *Smoutwerk*
en ornament, 1927

HET WEZEN VAN DEN STEENDRUK

NAAR HET „LERHBUCH DER LITHOGRAPHIE
UND DES STEINDRUCKES“ VAN
ALOIS SENEFELDER

VERTAALD DOOR
H. C. O. MAGEL

UITGAVE VAN DE
VEREENIGING AMSTERDAMSCHER GRAFISCHE SCHOOL
1929

1932, 1933, 1934, 1935

Ten lange leste, na jaren zwoegen, kan dan op 25 februari 1932 de eerste paal geslagen worden voor het nieuwe schoolgebouw, Dintelstraat 15 in Amsterdam-zuid. Na vele jaren behelpen in het oude gebouw en voorbereiding was het bestuur dankbaar gestemd. De *Wierdels-medaille* (genoemd naar de eerste voorzitter) was bestemd voor de beste leerling per drie jaren en werd ontworpen door de tekenleraar *J. Ligter*. De medaille werd voor het eerst uitgereikt in de nieuwe school aan de leerling *C. Woudt* (1933).

Op 7 september 1933 kon dan toch de nieuwe school worden geopend onder zeer grote belangstelling, waarvoor het grootste nog niet ingerichte lokaal, reproductiefotografie, te klein bleek. De voorzitter *F.L. van der Bom* hield de openingstoespraak. 'Het jaar 1933 kan met gulden letters worden aangekend in de geschiedenis onzer school' schrijft de directeur *L. Ronner* in het jaarverslag.

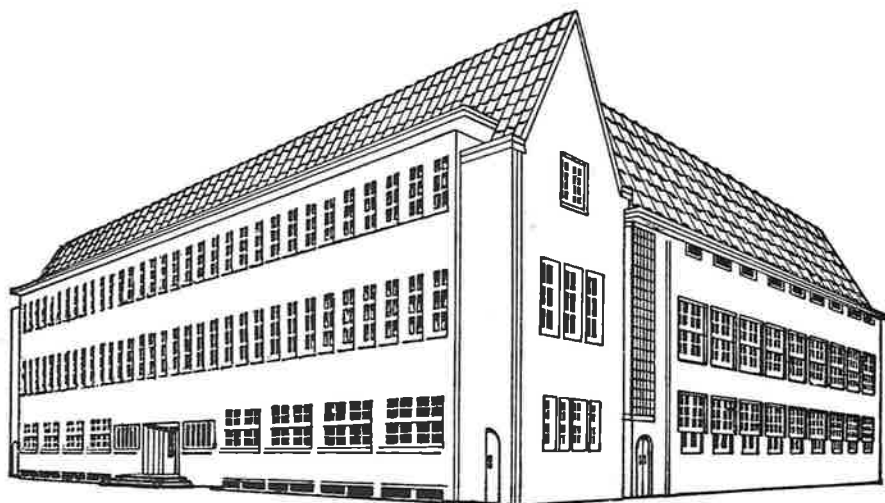
Het aantal leerlingen bedroeg: Algemene grafische cursus 24, dagschool 151, gedeeltelijke dagcursus 213, avondschool 428. Voor het eerst in 1935 werd voor het machinezetten een vervolgklas ingesteld na de derde klas letterzetten. Er maakten 6 leerlingen gebruik van.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
1887	1965	Peyra, A.A.	* chemigrafie	A	d	a	1935	1952

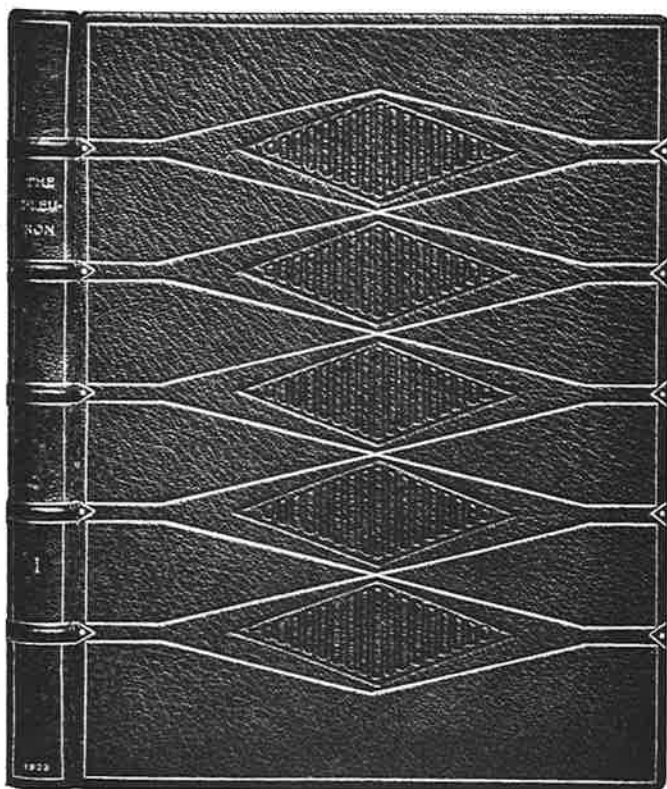
1936, 1937, 1938, 1939

De cursus voor de boekhandel was reeds jaren aan de avondschool verbonden, maar werd in 1936 'na ingrijpende reorganisatie' op enigszins plechtige wijze heropend. Een zevental leraren was aan deze cursus verbonden, er waren 40 leerlingen.

In het verslag van 1936 wordt gewag gemaakt van het oprichten van een Vereniging van leerlingen en oud-leerlingen 'Velags', die het geschrift 'Grafische Flitsen' uitgaf.

Nieuwe A.G.S., Dintelstraat 15, 1933

boekband van A.M. Küppers
'(uit F.L. v.d. Bom, Iets over de boekband in den loop der eeuwen), 1932

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
1899	1980	Blaauw, T.J.W.	* boekdrukken	d	av		1938	1938
1897	x	Witteveen, J.M.	a.v.o.		a		1937	1940

Hoewel de opening van de school in 1933 plaats vond in het lokaal voor de fotografie, kon de installatie voor de reproductiefotografie eerst in 1939 geplaatst worden.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
1906	1969	Blankenstein J.C.	* boekbinden	d			1939	1940
1984	1953	Hagen, A.J.	boekbinden			a	1939	1949
1887	1955	Ellermeijer, B.	boekbinden			a	1939	1952
1878	x	Eilers, B.F.A.	bedrijfsfotografie	A	d		1939	1943

Een plan van de Federatie der Werkgeversorganisatiën in het Boekdruckersbedrijf om een Instituut voor Grafische Techniek (IGT) in het leven te roepen werd uitgevoerd en in een leegstaand lokaal van de school gevestigd. De heer *J. Leemhuis* werd directeur.

Wierdelsmedaille (1933-1978)

KANTOOR-BOEKBINDEN

HANDLEIDING TEN GEBRUIKE BIJ HET
ONDERWIJS AAN DE
AMSTERDAMSCH E GRAFISCHE SCHOOL

DOOR

W. TICK

LEERAAR A. G. S.

TWEEDE DRUK

AMSTERDAMSCH E GRAFISCHE SCHOOL — 1930

W. Tick, Kantoorboekbinden, 1930

1940, 1941, 1942

Het uitbreken van de tweede Wereldoorlog in 1940 en de daarbij voorgeschreven verduistering gaf ook de school grote zorgen. Uit het jaarverslag: 'Na vijf felbewogen oorlogsdagen van 10 tot 15 mei zag ons land zich geplaatst voor een nieuwe situatie op welhaast ieder terrein onzer staatkundige en maatschappelijke samenleving, gevolgen van de door de oorlog ingetreden bezetting van ons grondgebied.' De avondcursussen werden naar de zaterdagmiddag verplaatst.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
1892	x	Haven, J.	a.v.o.				a	1940 1943
1896	x	Lauterslager, J.P.C.	reproductiefotografie	A	d			1940 1944

Omslag
Jaarverslag 1934,
litho

Het aantal leerlingen bedraagt in 1940: Algemeen Grafische Cursus 38, fotografie 12, andere vakken 155, ged. dagcursus 302, avondschool 351.

Op de 30e september 1941 moesten 31 leerlingen de school verlaten op bevel van de rijkscommissaris van het bezette Nederlandse gebied.

Het jaar 1942 geeft de eerste directeurswisseling in de geschiedenis van de AGS. De heer *L. Ronner* bereikt zijn 65-jarige leeftijd en verlaat op 30 september zijn post, die hij sinds 1918 heeft ingenomen.

A.H.G. Blankenstein volgde hem op. Zijn verslag over 1942 geeft een indruk van de moeilijkheden van de periode waarin hij de leiding overnam. De algemene grafische cursus – ook wel patroonskursus genoemd – krijgt mede door inspirerende invloed van de Bedrijfsgroep Grafische Industrie, nieuwe impulsen. Dit onderwijs wordt gescheiden van de dagschoolleerlingen. Vermeldenswaard is de vestiging van de Inspecteur *W.H. Cool* in een leeg schoollokaal, dat als kantoor werd ingericht. Aan het eind van het jaar verlaat het IGT onze school weer.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
1888	x	Baljet, P.A.	<i>chemigrafie</i>			a	1942	1945
1908		Blaauw, J.A.C.	<i>boekdrukken</i>			a	1942	1943
1899	1980	Blaauw, T.J.W.	* <i>boekdrukken</i>			a	1942	1943
1908		Blankenstein, A.H.G	<i>directeur</i>	A	d	a	1942	1946
1906	1969	Blankenstein, J.C.	* <i>boekbinden</i>			a	1942	1945
1905		Croese, N.	<i>steen-offsetdruk</i>			a	1942	1943
1906		Dobbelmann, Th.H.M.	<i>natuur-scheikunde</i>	A		a	1942	1949
		Groen, A.C.	<i>lich. oef.</i>		d		1942	1945
1904	x	Gué, J.G. le	<i>boekbinden</i>			a	1942	1943
1903		Jonker, J.	<i>letterzetten</i>	A	d	a	1942	1948
1884	x	Laane, J.J.	<i>boekdrukken</i>			a	1942	1943
1917		Messchaert, mr. R.	<i>rechts-wetkennis</i>	A			1942	1945
1898		Meijer, J.	<i>boekdrukken</i>			a	1942	1943
1913		Oosterbaan						
		Martinius, G.G.H.H.	<i>tekenen</i>			a	1942	1945
1901	1976	Sweerman, J.C.	* <i>boekhouden, a.v.o.</i>	A	d	a	1942	1952
1907		Vogel, W.	<i>lithografie</i>	A	d	a	1942	1951
1915		Vogelaar, F.G.	<i>persvergulden</i>			a	1942	1953

L. Ronner, Hedendaagsche Grafische Technieken, 1938

1943, 1944

Ondanks de barre oorlogstoestanden geeft het jaar 1943 vele verbeteringen in de school, het onderwijs en de inrichting te zien. In het lerarencorps waren veel mutaties, zeker ook door de onderwijsveranderingen. Ook werd het 25-jarig bestaan op gepaste wijze herdacht, waarbij in het bijzonder het aanbrengen van de vitrines en marmeren platen in de hall moet worden gememoreerd.

Triest zijn de woorden in het verslag die gewijd zijn aan de oorlogsomstandigheden.

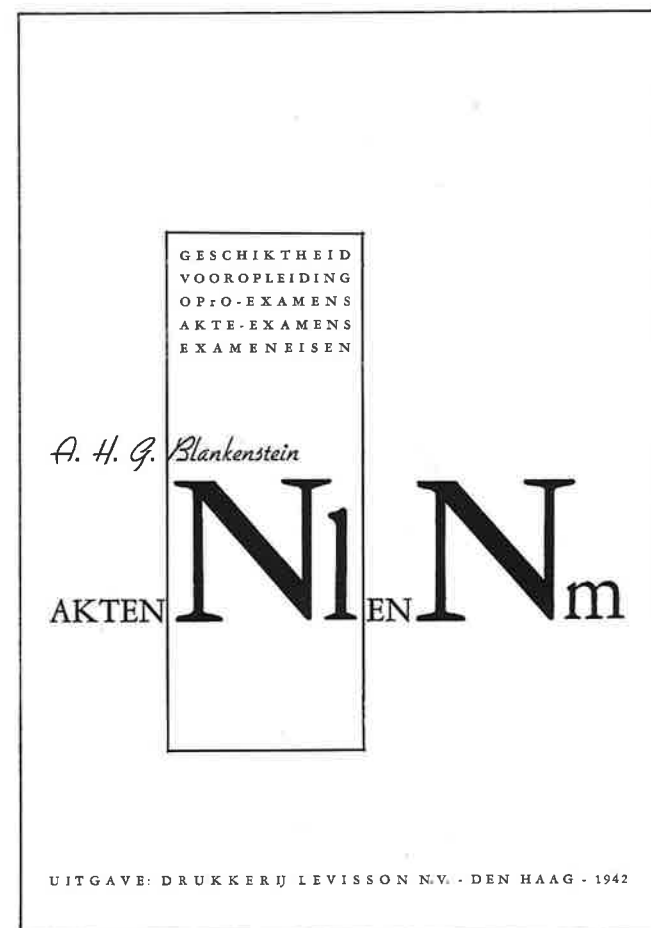
De patroonsopleiding krijgt de status van Uitgebreid Lager Nijverheidsonderwijs, waar ook de cursus voor de boekhandel wordt ondergebracht; er komt een afdeling reproductie-tekenen en retouche. Aan het algemeen vormend onderwijs van de dagschool wordt uitbreiding gegeven. Daardoor moet ontslag gegeven worden aan een aantal leraren die enkele uren per week les geven door benoeming van fulltime krachten. Het praktijkonderwijs wordt ingekort. Avondcursussen gaan weer van de zaterdag naar de avond.

Uit het verslag 1944: 'In het verslag van de directeur wordt het beeld van het schoolbestaan in sombere kleuren geschilderd' (sekr.).

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
1910		Rietbergen, C.	<i>montage, vormvoorb.</i>	d	a		1943	1946
1899	1964	Kedde, J.	* <i>boekdrukken</i>	U	d	a	1944	1964
1892	1950	Möllenkamp, E.	<i>reprotekenen</i>		d	a	1944	1950
1900		Ruppert, I.H.	* <i>a.v.o.</i>		d	a	1944	1965
1914		Sluyter, mr. J.	<i>wetskennis</i>	U			1944	1945
1921		Tinkelenberg, J.	<i>tekenen</i>	d	a		1944	1950

Over de aanwezige leraren bestaat in dit verslag (op stencil) geen volstrekte zekerheid. Ook het aantal leerlingen staat niet vast, velen bezochten de school als onderduikadres.

De volgende aantallen kunnen we afleiden: Ulno 100, LNO 261, aanvullend theoretisch onderricht (leerovereenkomst) 335, avondschoon 335.

A.H.G. Blankenstein, Akten Nl en Nm, uitgever Drukkerij Levisson, 1942

J. Aarden, Typografische vormgevingen, 1944

1945-1946

In 1945 verschijnt een schoolorgaan onder de naam 'Dintelstraat 15' zes malen. Het ziektepercentage van het personeel was nog zeer hoog, met als gevolg: 'indeling van klassen en dus extra-inspanning van de overige leerkrachten'.

1946 vertelt meer over de aanvankelijke ontreddeering van de school, er wordt nog gewag gemaakt van sluiten van de school in januari en maart wegens brandstofgebrek.

Een wisseling in de leiding van de school had plaats op 1 mei 1946, toen directeur A.H.G. Blankenstein een functie in het bedrijf aanvaardde en M.H. Groenendaal hem ging vervangen.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
1918		Conen, J.A.	lithografie	U	d	a	1945	1951
1908	x	Fischer, M.G.	vormvoorb. stereot.			a	1945	1955

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
1910		Goores, P.L.	* offsetdrukken			a	1945	1978
1907		Groenendaal, M.H.	directeur	U	d	a	1946	1965
1887	1955	Hofmann, C.	* adj.dir., calc., bedr.	U	d	a	1946	1952
1903		Hulst, J.W. van der	* letterzetten			a	1946	1963
1919		Jong, L.H.	chemigrafie		d	a	1945	1972
1917		Kossen, C.F.	fotografie	U	d	a	1945	1948
1914		Kuipers, R.	boekverzorging			a	1946	1947
1922		Kuyck, D.A.	lich. opvoeding		d		1945	1947
1923		Leeuwerik, F.	tekenen			a	1945	1947
1913		Moerman, J.C.	* boekdrukken		d	a	1945	1947
1899	1972	Mulder, B.M.J.	a.v.o.			a	1946	1956
1919		Oosterbaan, G.J.A.	rechts-wetskennis	U			1946	
1920		Sars, J.C.	tekenen	U	d	a	1946	
1909		Swaving, J.	boekbinden	U	d	a	1945	1972
1912		Sweres, J.	graf. kennis		d	a	1945	1947
1902		Wijker, P.J.N.	a.v.o.			a	1945	1956

Het handboekbinden, leraar avondschool, 1945

*Bevrijdingsbeeld in hal,
Fakkeldrager. Brons, 1947,
beeldhouwer Hans Reicher*

1947, 1948, 1949, 1950

Ook in het begin van 1947 kampte de school nog met de kou: eerst korter werken en daarna alleen 's middags voor het behandelen en nazien van huiswerk. De kamer die door de inspekteur in gebruik was, kon omgebouwd worden tot een scheikundelokaal met amphitheater. De schoolvereniging bloeit, het schoolorgaan heet A.G.S. Journaal.

Enkele bijzondere wijzigingen doen zich voor bij het onderwijs: in 1947 wordt een cursus voor het antiquariaat in de school gevestigd (na weinige jaren, evenals die voor de boek-

handel weer verdwenen); het eindexamen AGC (patroonsopleiding) wordt gesplitst, zodat het eigenlijke patroonsgedeelte bij de Vakgroep Boek- en Diepdruk wordt afgenomen; de gecontracteerde boekbindersleerlingen worden van de zaterdag naar een volledige werkdag verplaatst; op de avondschool doet een leermeestergezelcursus zijn intrede. Een *bevrijdingsbeeld* werd in de hal geplaatst.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Friedlaender, H.	<i>letterschrijven</i>			a	1947	1949
		Heinemann, mevr. S.	<i>letterschrijven</i>			a	1947	1948
1907	1980	Hobbel, L.D.	<i>layout</i>			a	1947	1955
1925		Loning, N.C.	<i>tekenen</i>			a	1947	1950
1899	1976	Pont, P.M.M.	<i>boekdrukken</i>	U	d	a	1947	1964
1913		Wolfraad, H.	<i>lich. opvoeding</i>	U	d		1947	1953

Aan de avondschool werd in 1948 de opleiding voor stypeur-rotatiedrukker verbonden. De leerlingen van de AGC gaan op zaterdagmorgen als volontair in grafische ondernemingen werken. Een nieuw verschijnsel was de Grafische Universiteit, waar series voordrachten werden gegeven voor leidinggevendenden in de meest uitgebreide zin (op donderdagavond). Een groot feest werd gewijd aan het 30-jarig bestaan van de school.

De schoolbevolking bestond uit: Ulno 72, Lno 210, Ato 332, avondschool 736.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
1905		Brunekreef, H.	<i>letterzetten</i>	U	d	a	1948	1970
1912		Bijleveld, J.	<i>fotografie</i>	U	d	a	1948	1955
1924		Fraenkel, F.F.	<i>tekenen</i>			d	1948	1980
1911		Kleuver, A. de	<i>letterzetten</i>			a	1947	1950
1920		Kok, K.A.	<i>tekenen</i>			d	1948	1953
1905		Offringa, A.	<i>rotatiedrukken</i>			a	1948	1969
1915		Riemersma, G.C.	<i>boekbinden</i>	U	d	a	1948	1980
1916	1975	Tuyn, J.P.	* <i>a.v.o.</i>			d	1948	1954
1912		Brugman, J.M.	<i>boekdrukken</i>	U	d	a	1949	1977
1919	1981	Haalboom, G.J.	* <i>letterschrijven</i>			d	1949	1980

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
1906		Hamel, J.	* a.v.o.		d		1949	1951
1903		Lauterbach, P.G.	economie	U			1949	1959
1900		Mel, C. van de	a.v.o.		d		1949	1959
1924		Meijer, H.G.	boekdrukken			a	1949	1952
1916		Relleke, H.	boekbinden			a	1949	1952
1911	x	Tollenaar, Dr J.D.	scheikunde	U		a	1948	1950

1950 was een jaar, dat enige aandacht verdient omdat daar wordt gesproken over een rapport van de directeur aan het algemeen bestuur over uitbreiding van de cursus voor bedrijfsleerlingen van de Centrale Opleidings Commissie. De school moet uitgebreid worden en er wordt een bouwcommissie gevormd. De voorzitter *F.L. van der Bom* wordt tot erevoorzitter en de heer *J.C. Winterink* tot voorzitter van het bestuur benoemd. Na een geslaagde proef met een zestal meisjes van de Industrieschool voor vrouwelijke jeugd (vak modeontwerpen) in 1949 wordt dit volontairschap voortgezet. De Ulno-leerlingen gaan in groepjes op zaterdagmorgen bij de Monotype Corp. studeren.

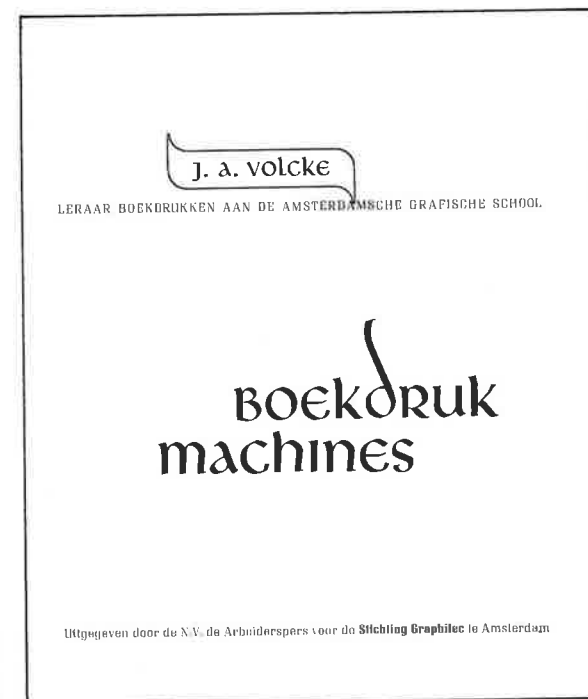
geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
1914		Kamermans, M.E.	tekenen		d		1950	1953
1926		Schmitz, H.	tekenen		d		1950	1952
1919		Voort, H.T. van der	boekbinden			a	1950	1951
1923		Winter, J.C. de	* scheikunde	U			1950	1953
1911		Zwart, C.E.	vormvoorbereiding			a	1950	1964

1951

Ondanks woekeren met de ruimte kon op 13 september 1951 de aanvullend theoretische kennis voor zettters en drukkers op een hele werkdag worden ingevoerd. Het aantal leraren moest uitgebreid worden. De Ulno-afdeling werd uitgebreid met de vakken die werden vereist voor de vestigingswet, zodat bij het examen in het volgende jaar het schooldiploma tevens als Mid-denstandsdiplooma zou gelden. De aanmelding van leerlingen

moest wat worden afgeremd. De schoolbevolking bestond uit: Ulno 94; Lno 238; ééndagscursus 411; avondschool 608; zaterdagcursus 167 leerlingen.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
1919		Adams, J.B.J.	machinezetten	U	d	a	1951	1980
1919		Brink, R.M.E. ten	boekbinden			a	1951	1953
1903		Hulst, J.W. van der	* letterz., bedrijfsl.	U	d	a	1951	1967
1922		Jong, M. de	* tekenen		d		1951	
1897	1977	Lubbe, G.J.M. v.d.	* boekdrukken		d		1951	1962
1930		Luyendijk, R.J.	tekenen			a	1951	1952
1914		Vegt, J. van de	* chemigrafie			a	1951	1954
1917		Vring, J.C.	fotografie		d		1951	1954
1923		Vries, E. de	tekenen		d		1951	1955
1921		Weidema, P.	a.v.o., ned.taal	U	d	a	1951	1968
1921		Wester, B.	lithografie	U	d	a	1951	
		Zaal, D.J.	letterzetten			a	1951	1952

J.A. Volcke,
Boekdrukmachines,
uitgave Graphilec, 1946

E. Dragutescu, Illustraties van Shakespeare, 1948
(bladen van 28x38 cm)

1952

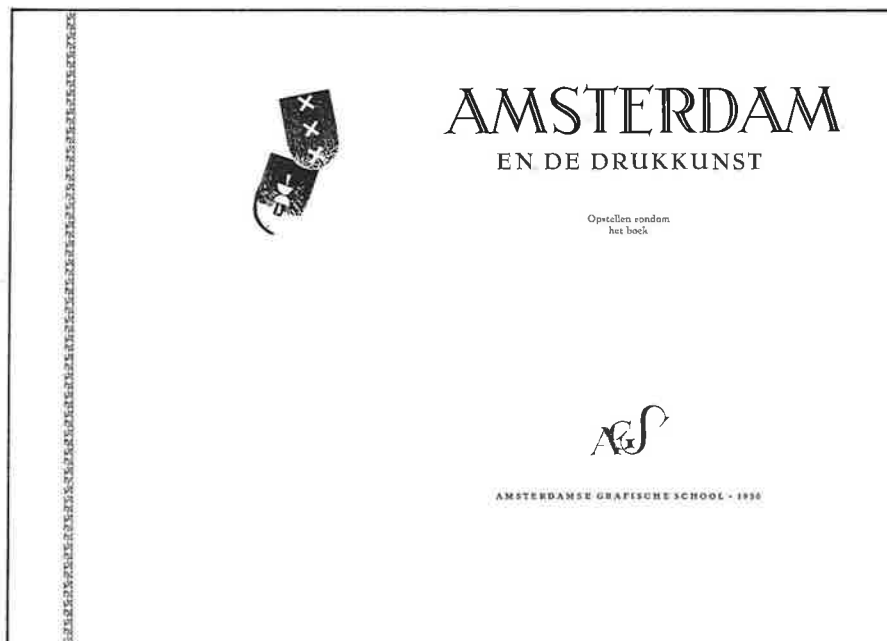
Plannen voor een belangrijke verbouwing komen bij het ministerie in behandeling. Voor alle cursussen in ons land komt een uniform leerplan voor zettters, drukkers en boekbinders van het leerlingstelsel tot stand. De vestigingswet wordt ook toegepast voor een Ulno-opleiding binden, chemigrafie en lithografie. J.C. Sweerman wordt adjunkt-direkteur.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Berg, J. van den	<i>offsetdrukken</i>	U	d	a	1952	1954
1907	1980	Hobbel, L.D.	<i>layout</i>			a	1952	1957
1913		Hoving, W.R.	<i>letterzetten</i>	U	d	a	1952	1978
1925		Klein Essink, B.D.	<i>tekenen</i>	U	d		1952	1974
		Meijer, F.G.	<i>calculeren</i>	U			1952	1952
1926		Riddering, G.H.	* <i>tekenen</i>		d	a	1952	1953
1901	1976	Sweerman, J.C.	<i>adj.direkteur</i>	U	d		1952	1965
1923		Ulder, J.	<i>calculeren</i>	U			1952	1953

1953

De naam voor de aloude patroonsopleiding (eerst bedrijfsleiden), daarna Uitgebreid Lager Nijverheidsonderwijs, gaat in overleg met de Inspecteur N.O. Ir. G.J. Slot voortaan UTO (Uitgebreid Technisch Onderwijs) heten. Deze afdeling verheugt zich over een grote toeloop, ook uit België en Indonesië. Voor de afdeling Lno waren 165 cadidaten ingeschreven, waarvan 88 leerlingen aangenomen werden. Het aanvullend theoretisch onderricht blijft gebukt gaan onder ruimtegebrek.

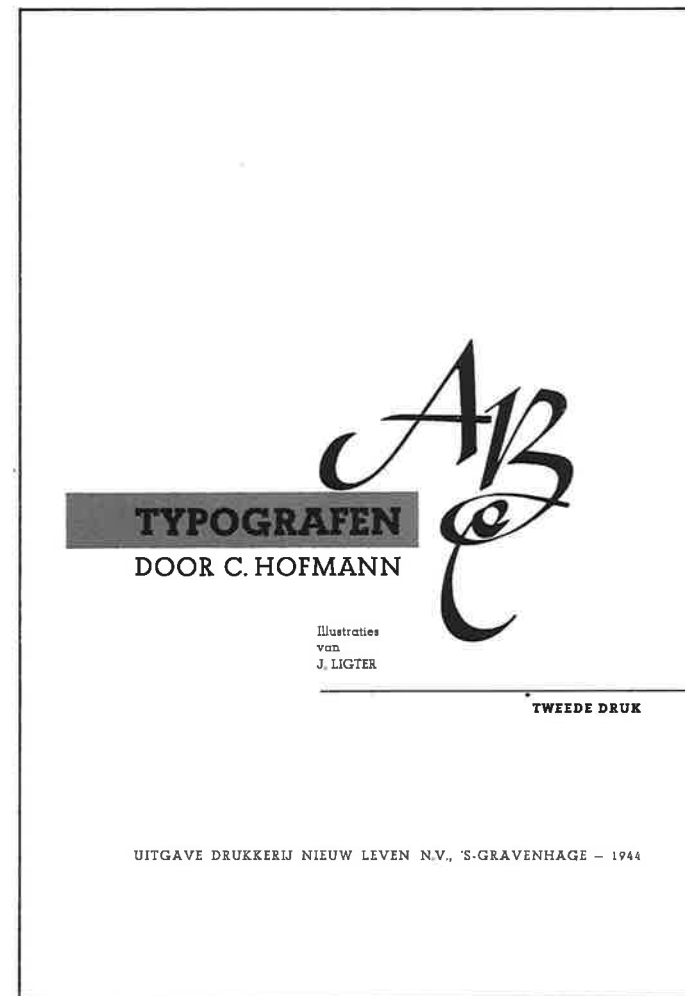
geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
	1955	Berg, F.A.I. van den	<i>tekenen</i>		d	a	1953	1955
		Bernard, A.H.	<i>scheikunde</i>	U			1953	1955
1921		Dijk, L. van	<i>boekbinden</i>		d	a	1953	1967
		Goedhart, B.	<i>lichamelijke opv.</i>	U	d		1953	1954
1924		Luijn, G.J. van	* <i>calculeren</i>	U			1953	1974
		Martens, H.A.	<i>tekenen</i>		d	a	1953	1954
		Onos, L.	<i>graveren</i>			a	1953	1956
1922		Prevo, J.	<i>letterzetten</i>	U	d	a	1953	
		Vermeulen, J.	<i>boekdrukken</i>		d	a	1953	1956
		Vuyck, J.	<i>tekenen</i>			a	1953	1954

Amsterdam en de drukunst, 1950

1954, 1955

Het einde van 1954 bracht eindelijk de aanbesteding van de verbouwing. Vlak voor de kerstvakantie werden voorbereidende werkzaamheden verricht. Het aantal leerlingen was zo groot, dat op woensdag ook de recreatiezaal, de bibliotheek en de lerarenkamer bezet waren om les te geven. De lichamelijke oefening, aanvankelijk als 'sport' geleid door de leraar *H. Peute*, kon in 1945 door een leraar lichamelijke opvoeding ter hand worden genomen in gehuurde lokalen, voor de Uto werd het vak ingevoerd in 1954. De afdeling reproductie-tekenen kreeg met toestemming van het ministerie een vierde leerjaar er bij: De schoolbevolking telde in 1954: Uto 95; Lno 247; Ato 603; avondschoon 661

C. Hofmann, Typografen ABC, uitgave Drukkerij Nieuw Leven, 1944

<i>geb.</i>	<i>gest.</i>	<i>naam</i>	<i>functie</i>	<i>m</i>	<i>dg</i>	<i>av</i>	<i>ben.</i>	<i>vertr.</i>
		Bogaers, M.H.	<i>chemigrafie</i>			a	1954	1956
		Fliers, E.G.J.	<i>lich. opv.</i>	U	d		1954	1955
		Haan, D. de	<i>a.v.o.</i>			d	1954	1956
1906		Hamel, J.	* <i>a.v.o.</i>			d	1954	1959
1911		Houthoff, F.	* <i>fotografie</i>			a	1954	1955
1920		Jansen, W.D.	<i>offsetdrukken</i>	U	d		1954	1977
1922		Kooy, M.P.	<i>letterzetten</i>	U	d	a	1954	
		Kornmann, G.C.	<i>lich. opv.</i>	U	d		1954	1955
		Löb, Kurt	<i>tekenen</i>			a	1954	1955
		Scheele, G.J.	<i>offsetdrukken</i>			a	1954	1956
1916	1975	Tuyn, J.P.	* <i>a.v.o.</i>			d	1954	1970
1924		Vleugels, H.	<i>tekenen</i>			d	1954	1974
1924		Vonk, W.	<i>tekenen</i>			d	1954	1965
		Wijtman, D.	<i>fotografie</i>			a	1954	1956
1922		Zwart, G.J.	<i>zeefdruk</i>			a	1954	1962

Het onderwijsgeven wordt in 1955 een ware kweeling. Vooral in fotografie en chemigrafie werd het werken onmogelijk en van vele kanten kwam hulp, de SGV te Utrecht en enkele chemigrafische inrichtingen gaven leraar en leerlingen gelegenheid van hun apparatuur gebruik te maken. Voor theorie werd gebruik gemaakt van de cantines van enkele drukkerijen. Te midden van de verbouwing moest het schooljaar voor het leerlingstelsel op 1 januari aanvangen. Enige avondcursussen moesten stopgezet worden.

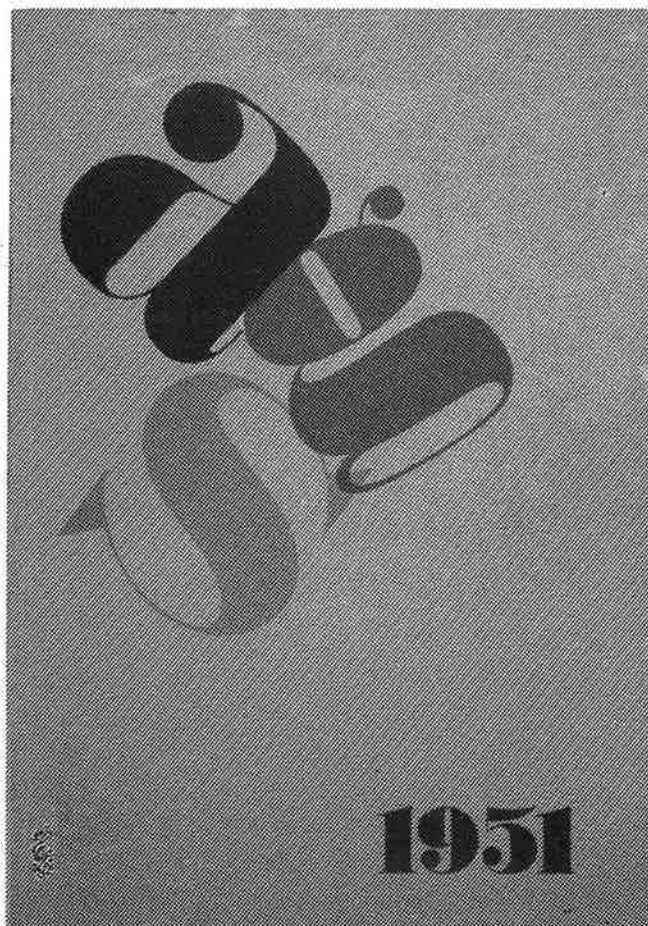
<i>geb.</i>	<i>gest.</i>	<i>naam</i>	<i>functie</i>	<i>m</i>	<i>dg</i>	<i>av</i>	<i>ben.</i>	<i>vertr.</i>
1922		Henrar, T.J.	<i>scheikunde</i>	U			1955	1958
1924		Hessen, W.F.	* <i>fotografie</i>	U	d	a	1955	1959
1928		Michels, M.J.H.	<i>lich. opv.</i>	U	d		1955	1956
1918	1962	Schiele, N.	<i>layout</i>			a	1955	1962
1911		Verschoor, J.	<i>a.v.o.</i>			a	1955	1976
1907		Wertwijn, G.J.	<i>stereotypie</i>			a	1955	1967

1956, 1957, 1958, 1959

Ook in 1956 'klonken nog de drillboren en werd nog gewacht op belangrijke beslissingen van het Ministerie van O.K.en W.' De

Schilderij van leraar H.Th.J. van Mook

De AGS in 1951

leerplannen van Uto en Lno werden vernieuwd, er kwamen nieuwe vakken bij – o.a. muziek – ten koste van een aantal praktijken. De verbouwing – hier en daar de 'ravage' – liep kolossaal tegen en de officiële opening kon eerst op 20 september 1957 plaats hebben.

1956 geeft weer een aantal nieuwe gezichten in de AGS.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
1925		Boer, J.	<i>monotype, fotozetten</i>	U	d		1956	
1923		Claessens, F.E.J.	<i>engels</i>	U	d		1956	1971
		Hubers, P.J.	<i>muziek</i>		d		1956	1957
1909	x	Lintel, J.B. van	<i>a.v.o.</i>		d		1956	1972
1929	1975	Roskam, A.	<i>tekenen</i>		d	a	1956	1958
1930		Stemmerik, R.	<i>lich. opv.</i>	U	d		1956	1961
1914		Vegt, J. van de	* <i>chemigrafie, tekenen</i>		d	a	1956	1975

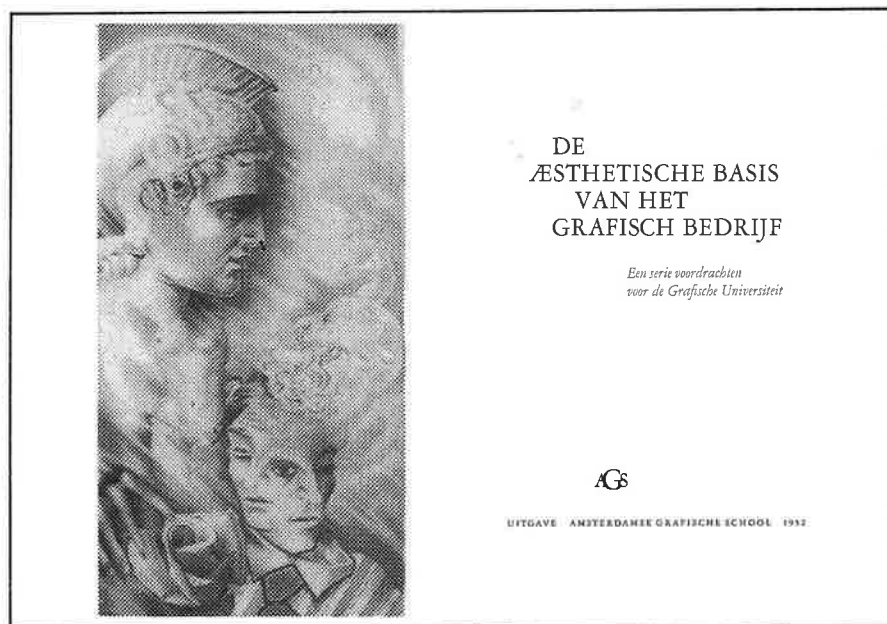
HOVEEL LETTERS?

DOOR
H. BRUNEKREEF
EN K.A. KOK
(leraren Amsterdamse Grafische School)

UITGEGEVEN DOOR DE N.V. DE ARBEIDERSPERS VOOR DE
STICHTING GRAPHILEC TE MIJDRECHT

*H. Brunekreef en K.A. Kok,
Hoeveel letters?
uitgave Graphilec, 1952*

De aesthetische basis van het Grafisch bedrijf, 1952

Tallose plannen worden in 1957 — na de verbouwing — uitgevoerd en tot stand gebracht, maar ook aan nieuwe noden wordt gewerkt. Al jaren sleept zich met de SGV samen het voorstel om van de Uto middelbaar onderwijs te maken, voort. Een nieuwe opleiding voor de verpakingsindustrie (Papierverwerkende-, papierveredelende en behangselindustrie) met een bescheiden inventaris komt op gang. Een lokaal wordt ingericht met een kleine anilinepers (flexografie) en een diepdrukinstallatie op demonstratie-schaal. Het besluit wordt genomen om een lening aan te vragen van f 350.000,— ten behoeve van een gymnastiekzaal en drie leslokalen (Baroniepad). De Monotypeopleiding (drie toetsenborden en een gietmachine) gaat van start.

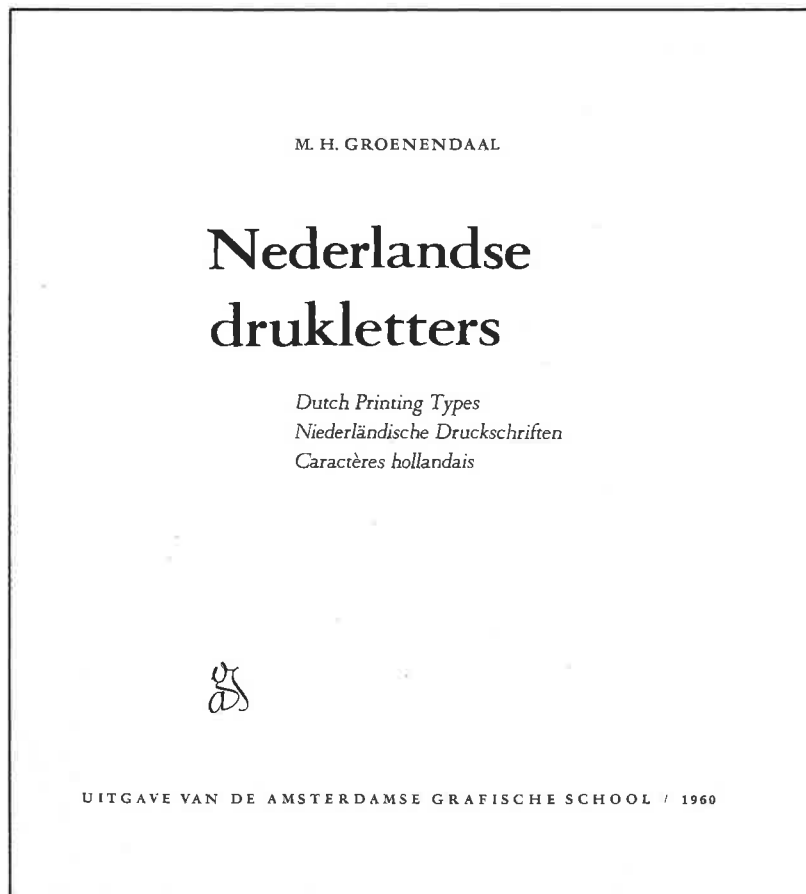
geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Heusden, A. van	<i>layout</i>			a	1957	1958
1917		Houthuyzen, J.	<i>offset</i>			a	1957	1964
		Hubers, A.C.	<i>muziek</i>			d	1957	1963
1915		Koeleman, N.J.	<i>papierverwerking</i>			d a	1957	
1913		Moerman, J.C.	* <i>boekdrukken</i>	U	d	a	1957	1978
		Oosten, J. van	<i>layout</i>			a	1957	1960
		Plas, B.	<i>boekbinden</i>			a	1957	1961
1925		Sietsma, E.P.	<i>tekenen</i>			d	1957	1969
1923		Winter, J.C. de	* <i>scheikunde</i>	U			1957	1966
1909		Walle, C.A.L. de	<i>a.v.o.</i>			d a	1957	1961
1923		Duivesteyn, P.G.	<i>diepdruk</i>	U	d		1958	1961
		Janssen, J.A.A.	<i>layout</i>			a	1958	1962
		Koolen, J.	<i>diepdruk</i>	U	d		1958	1958
		Velde, F.C. van der	<i>rotatiedrukken</i>			a	1958	1965
1932		Wild, P.H. de	* <i>letterzetten</i>	U	d	a	1958	
1925		Dikshoorn, J.F.D.	<i>tekenen</i>			d	1959	
1915		Jonge, J.W. de	* <i>fotografie</i>	U	d	a	1959	1960
		Klark, E. de	<i>duits</i>	U	d		1959	1968
		Noble, J. le	<i>a.v.o.</i>			d	1959	1962
		Siep, Mr. D.	<i>boekhouden, econ.</i>	U			1959	1963

1960, 1961

Het filiaal Baroniepad kon in 1960 in gebruik worden genomen. De gymnastiekzaal, een tekenlokaal en twee leslokalen voorzagen in een jaren gevoelde behoefte. In dit jaar is ook sprake van enkele van de gemeente Amsterdam gehuurde leslokalen en zelfs van een bouwcommissie voor het bestuderen van een plan voor een tweede school.

M.H. Groenendaal, Nederlandse Drukletters, 1960

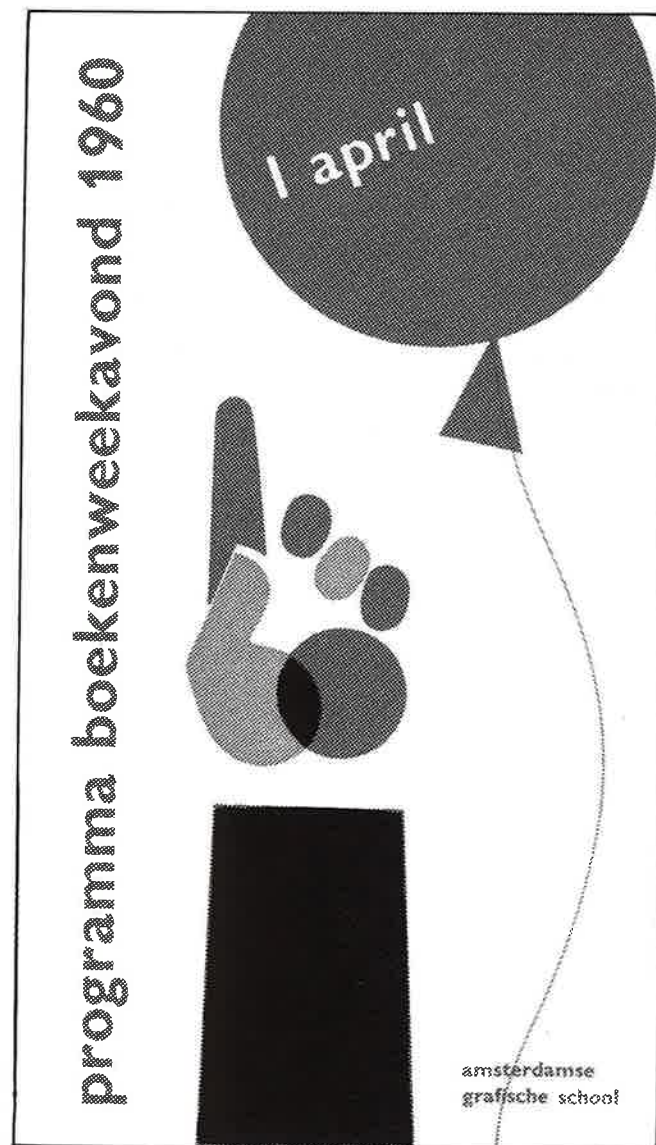

Baroniepad, filiaal

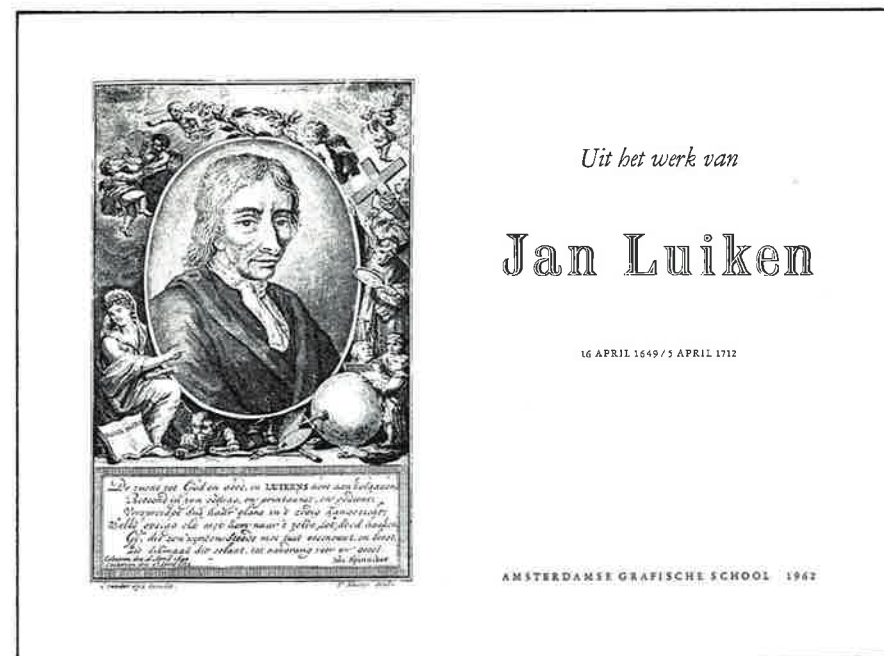
<i>geb.</i>	<i>gest.</i>	<i>naam</i>	<i>functie</i>	<i>m</i>	<i>dg</i>	<i>av</i>	<i>ben.</i>	<i>vertr.</i>
		Felder, E.	<i>layout</i>			a	1960	1962
		Leeuwen, F.P. van	<i>layout</i>			a	1960	1962
		Overbeek, A. van	<i>fotografie</i>	U	d	a	1960	1961
		Willems, M.J.	<i>copiëren</i>			a	1960	1961

Wederom werd in 1961 een poging gedaan om het patroonsonderwijs (Uto) de middelbare status te geven. Een Stichting Hoger Grafisch Onderwijs, onder grote drang (gedram) van de werkgeversorganisaties in het leven geroepen, trachtte aansluiting te zoeken met de Uto-afdelingen van Amsterdam en Utrecht: er werd enige jaren een cursus gehouden voor middelbaar technisch afgestudeerden in een aantal grafische vakken. In samenwerking met Den Haag opgezet is de zaak niet uit de verf gekomen.

De schoolbevolking bestond uit: Uto 136; Lno 433; aanv. theor. onderw. 1057; avondschoon 630. Op zaterdag werd een cursus voor de lerarenakten NI en Nm ondergebracht (Genootschap tot opleiding van leerkrachten bij het N.O.).

Boekenweekprogramma, leraar J.F.D. Dikshoorn

Jan Luiken, uitgave 1962

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Blees, G.	lich. opv.	U	d		1961	1962
		Blok, A.J.	a.v.o.			d	1961	1964
1928		Hermens, H.	boekdrukken	U	d	a	1961	1968
1911		Houthoff, F.	* fotografie	U	d	a	1961	1975
1925		Jansen, G.J.	copiëren, offset	U	d	a	1961	
		Lier, A.A. van	letterzetten	U	d		1961	1966
		Kentie, I.	boekdrukken	U	d	a	1961	1967
1933		Otto, J.F.	a.v.o.			d	1961	
1906		Rueter, P.G.	tekenen			d	1961	1962
1927		Wolring, J.	diepdruk	U	d		1961	
		Yff, G.	a.v.o., duits	U	d		1961	1963

Pam G. Rueter, houtgravure uit map Kerstmis 1962

1962

Het verslag van 1962 meldt dat de uitbreiding met een algemeen grafisch jaar (A-klas) voor het Lno nog slechts voorlopig is, dus dat voor het volgend jaar nog geen definitieve oplossing gevonden kan worden voor benodigde ruimte, aanvullende leraren en het betrekken van de door de gemeente toegezegde lokalen in de verlaten Mts Dongestraat staat ook nog niet vast. Toch blijft het aantal leerlingen en leraren groeien. Het vrijwillerschap van de Uto-leerlingen in de bedrijven moest wegens de vrije zaterdag worden opgeheven. Bij de inventaris-aanschaffingen staat vermeld: Magnoscoop (eenvoudig fotozet-apparaat). Dit voorloper (± f 3000,—) kan beschouwd worden als begin van de gigantische revolutie in de zetapparatuur die zou volgen. Toch moest dit hulpmiddel voor de reproductietekenaars driemaal bij het Ministerie worden aangevraagd!

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Faasssen, J.H. van	<i>layout</i>			a	1962	1967
		Harmsen, R.	<i>lich. opv.</i>			d	1962	1965
		Jong, F. de	<i>layout</i>			a	1962	1965
1915		Jonge, J.W. de	* <i>fotografie</i>	U	d	a	1962	1979
1934	x	Knoef, B.H.J.	<i>kostprijs, a.v.o.</i>	U	d		1962	1965
		Laaf, N.A.J. de	<i>layout</i>			a	1962	1963
1913		Moerman, J.C.	* <i>adj. directeur</i>	U	d		1962	1978
1936		Peper, Ph.	<i>tekenen</i>			d	1962	
1929		Peschar, H.	* <i>lich. opv.</i>	U	d		1962	
		Por, W.	<i>tekenen</i>			d	1962	1965
		Scholten, B.	<i>boekdrukken</i>			d	1962	1966
		Vermeulen, J.H.B.	<i>boekdrukken</i>			a	1962	1963
1936		Vlist, H.W. van der	<i>letterzetten</i>			d	a	1962
		Vries, C.D. de	<i>a.v.o., bedrijfsleiden</i>	U	d		1962	1964

1963

Leerplannen voor Uts en Lno werden bij het ministerie ingezonden. Er werd in 1963 ook een aanvraag gedaan voor de erfpacht van een stuk terrein voor de bouw van een nieuwe school

in Sloterdijk. In verband met de Wet op het Voortgezet Onderwijs werd in het leerplan van de Uts een praktijkjaar (3e) gepland. De Uto-programma's van SGV en AGS worden gelijk gemaakt. Een ingewikkelde verschuiving in verband met deze overgang en de examens moest uitgevoerd worden. Ook moest werving van bedrijven voor de opvang van 'praktikanten' worden gepleegd. Voorts werd nog een aanvraag naar het Ministerie gezonden voor de koppeling van het Lno aan een 3-jarig leerlingstelsel, dat er op zou volgen (nieuwe stijl). Het A-jaar van de Lno bevatte 206 leerlingen.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Balvert, W.M.	boekbinden		d		1963	1964
		Broekman, F.	wiskunde, scheik.	U	d		1963	1964
		Bijleveld, A.J.	a.v.o.		d		1963	1978
		Henkus, J.F.A.	tekenen		d		1963	1964
		Hove, J.H. van	wiskunde	U			1963	1963
		Klap, O.	muziek		d		1963	1968
x		Leeuwen, Th. van	letterzetten		d		1963	1963
		Mikkers, K.	papierverwerking		d		1963	1966
		Netten, K.P. van	offset			a	1963	1966
		Wolff, R.	a.v.o.		d		1963	1967
		Wijk, A. van	economie	U			1963	1965
		Zuidam, A. van	tekenen, layout		d	a	1963	1966

1964, 1965

Het in 1963 ingezonden leerplan voor de Uts, waarin het 3e jaar als stagejaar was opgenomen, wordt eerst in 1967 in zijn geheel toegepast. Het uitgebreid technisch onderwijs gaat de keuze geven uit twee richtingen: algemeen esthetisch en algemeen technisch. Bij het Lno wordt het vak 'handvaardigheid' ingevoerd. In verband met het aanstaande vertrek van directeur *M.H. Groenendaal*, werd de Uts afdeling gescheiden van het geheel. Het nieuwe beheer zou gaan bestaan uit: Uts-directeur *J.C. Sweerman*; Lns *J.C. Moerman*; adjunkt *J.C. de Winter*.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Barvelink, H.	ontwerpen		U		1964	1969
		Buys, H.M.	layout			a	1964	1970
1933		Gortzak, D.G.	a.v.o.		d		1964	
		Groenenboom, C.	a.v.o.		d		1964	1967
		Jansen, N.	a.v.o., boekhouden	U	d		1964	1967
		Koeman, J.	a.v.o.		d		1964	1966
		Kool, G.J.	a.v.o.		d		1964	1964
1973		Kraal, H.	a.v.o.		d		1964	1973
		Montrée, H.J.	boekdrukken		d		1964	1967
		Outheusden, J.G.P.	tekenen		d		1964	1965
x		Speijer, L.	a.v.o., duits	U	d		1964	1970
1971		Surink, R.J.	a.v.o., maatsch.leer	U	d		1964	1971
1913		Wateren, J.B. van de	handenarbeid		d		1964	1977
		Westerbaan, J.	boekdrukken		d		1964	

Het jaar 1965 vermeldt op 1 februari het vertrek van de directeur *M.H. Groenendaal*. Hij vertrok als directeur naar de Vereniging tot bevordering van de vakopleiding in het boekdrukkers-, rasterdiepdruk- en chemigrafisch bedrijf. Er kon bouwgrond van 14230 m² van de gemeente in erfpacht genomen worden.

De schoolbevolking bestond uit: Uto 185; Lno 553; Ato 986; avondschool 485.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Claessen, J.	schei-wiskunde		d		1965	1966
		Dekker, P.C.	* a.v.o.		d		1965	1975
1913		Moerman, J.C.	* directeur Lno				1965	1978
		Mulder, J.	nat.wiskunde	U	d		1965	
		Roelofsen, P.W.	* lich. opv.		d		1965	1975
1901	1976	Sweerman, J.C.	* directeur	U			1965	1966
		Sweers, W.J.	a.v.o., maatsch.leer	U	d	a	1965	1973
		Vermeer, P.J.	layout			a	1965	1968
		Wit, F.A. de	economie	U			1965	1967

1966, 1967

Direkteur van de Uts, *J.C. Sweerman*, gaat na een uitstekende en lange staat van dienst met pensioen. Hij wordt opgevolgd

door de leraar *J.C. de Winter*. In diens plaats gaat *J.P. Tuyn* de funktie van adjunkt bij het Lno vervullen. De Uts zal worden ondergebracht in de oude HTS in de Dongestraat.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Broek, J.M. van den	* a.v.o., adj.dir.B.B.O.	d			1966	
		Coolen, J.H.C.	tekenen	d			1966	1971
1931		Fenijn, W.	* letterzetten	d	a		1966	1973
		Frijlink, A.W.	a.v.o., natuurb.	d			1966	1968
		Geertsen, G.J.M.	chemigrafie			a	1966	1966
		Horjus, D.	a.v.o., kostprijs	U	d		1966	
1944		Houthuyzen, G.E.J.	offset	d	a		1966	
		Nassau, L.A.J. van	tekenen	d			1966	1969
		Riddering, G.C.	* tekenen	d			1966	
		Slagter, J.	a.v.o.	d			1966	1966
		Vlamings, H.J.M.	tekenen	d			1966	1966
		Wagner, M.J.	tekenen	d			1966	1966
		Winter, J.C. de	* directeur Uts	U			1966	1973
		Wolff, B.	boekdrukken	d			1966	1970

1967 geeft de verdere toepassing te zien van de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO) of Mammoutwet. Aansluiting wordt gezocht van Lts naar Uts, waardoor de meer theoretische T-stroom in het Lto ontstaat. Vooral aan de brede vorming wordt aandacht besteed, de opleiding tot een bepaald beroep wordt verbreed. Dat geeft andere lestijden en leerplannen. Met de huisvesting blijft het droevig gesteld. De nieuwbouw wordt steeds dringender. Een aantal lokalen van de gemeente in de Uiterwaardenstraat wordt door de gemeente opgezegd. Het algemeen grafisch jaar (A) wordt een brugjaar.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
1930		Bakker, H.J.	* letterzetten	d	a		1967	
		Bosch, J. van den	natuur-scheikunde	U	d		1967	1968
		Daamen, J.A.M.	boekdrukken	d	a		1967	
		Hessen, W.	* fotografie			a	1967	1974
		Iedema, D.	* natuur-scheikunde	U	d		1967	1969

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Klerk, P.	boekdrukken			a	1967	1976
		Teunis-Koene, R.J. mv	letterschrijven			d	1967	1970
1920		Thé, S.D.	economie			U	1967	
1942		Wortel, G.M.L.	boekbinden			U d a	1967	

1968, 1969

Aan de huisvesting van de Uts (hierna Mts te noemen) mankeert nog de praktijk. Voorts is de school gevestigd in een aantal gebouwen: Dintelstraat 15, Baroniepad, Uiterwaardenstraat, Dintelstraat 5 en Dongestraat 8 (Mts). De nieuwbouw is iets gevorderd, doordat het bestuur toestemming kreeg om Den Haag een voorstel te doen voor aanwijzing van een architect en adviseurs en een grondmechanisch onderzoek te doen instellen. Het vijftig jarig bestaan werd waardig gevierd. De sluitzegel was in het vorige jaar al op de uitgaande post geplakt; er kwam een extra AGS-Journaal en er verscheen een gedenkboekje geschreven door de oud-direkteur; een serie hout-sneden van de leraar *J.H. Vleugels* werd, voorzien van franse gedichten met vertaling, gedrukt; prachtig gecalligrafeerd door leraar *G.J. Haalboom* en gedrukt werd het Hooglied. Op 28 mei richtte het bestuur een lunch aan voor personeel met dames, waarna een officiële receptie plaats vond.

Er waren nogal wat mutaties bij het personeel en bij de nieuwe samenstelling werd leraar *P.H. de Wild* tot adjunkt Mts en leraar *G.J. Haalboom* tot adjunkt Lts benoemd.

De schoolbevolking bedroeg: Mts 249; Lto 532; Ato 895; avondschoon 465. In de loop van de laatste paar jaren werd geleidelijk verlaging van het aantal lessen ingevoerd zowel van leerlingen als van leraren.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Aspeslagh, H.A.A.E.	boekdrukken			d	1968	1972
1944		Braam, J.	letterzetten			d a	1968	
		Does, M.H.	natuurkunde			d	1968	1969
		Dijk, A.J.R. van	a.v.o.			d	1968	
		Dijkema, G.T.	offsetdrukken			a	1968	1972

TAEEL IS, GEEFT MIJN NARDUS ZIJNEN
 REUK. MIJN LIEFSTE IS MIJ EEN BUNDEL
 TJE MIRRE, DAT TUSSEN MIJNE BOR-
 STEN VERNACHT. MIJN LIEFSTE IS MIJ EEN
 TROS VAN CIJPRUS, IN DE WIJNGAARDEN
 VAN ENGEDI. ZIE, GIJ ZIJT SCHOON; MIJNE
 VRIENDIN! ZIE, GIJ ZIJT SCHOON; UW
 OOGEN ZIJN DUIVEN OOGEN. ZIE, GIJ ZIJT
 SCHOON, MIJN LIEFSTE! JA LIEFELIJK; OOK
 GROENT ONZE BEDSTEDE. DE BALEN ON-
 ZER HUIZEN ZIJN CEDEREN, ONZE GA-
 LERIJEN ZIJN CIPRISSEN.

hoofdstuk 2

IK BEN EENE ROOS VAN SARON, EENE
 LELIEDER DALEN. GELIJK EENE LELIE
 ONDER DE DOORNEN, ALZOO IS MIJNE
 VRIENDIN ONDER DE DOCHTEREN. ALS EEN
 APPELBOOM ONDER DE BOOMEN DES
 WOUDES, ZOO IS MIJN LIEFSTE ONDER DE

(G.J. Haalboom), Hooglied van Salomo, 1968

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Groote, K.	natuurkunde				d	1968 1978
1919	1981	Haalboom, G.J.	* adj.dir. Lbo				d	1968 1979
		Houthuyzen, G.E.J.	* offsetdrukken				d a	1968
		Lagerwey, K.	* a.v.o.				d	1968 1973
		Lammes, B.	papierverwerking				a	1968 1969
		Meijer, H.J.	lithografie				d a	1968
		Rohde, G.J.L.	papierverwerking				a	1968 1970
		Staden, A.	duits				d	1968 1976
		Stroomer, Th.A.	boekdrukken				d a	1968
		Vogelaar, F.	copiëren				a	1968 1970
		Wal, W.A.	layout				a	1968 1974
		Wild, P.H. de	* adjunkt dir. Mto			M		1968 1973

De scheiding tussen Lbo en Mbo wordt verder doorgevoerd. Leraren en leerlingen krijgen inspraakcommissies, aan vernieuwing van statuten en huishoudelijk reglement van de Vereniging Amsterdamse Grafische School wordt begonnen. In de handzetterij (lood) komt de nieuwe tijd zich aandienen door de aanschaffing van een fotografische koppenzetter en een IBM-composer (zie ook 1962). Veranderingen in de leerplannen van het aanvullend theoretisch onderwijs worden met de Verenigingen voor vakopleiding voorbereid. Te midden van de middelbaar technische scholen blijven een aantal vak-mts-en moeilijk inpasbaar in de algemene plannen en voorschriften. Daarvan is ook het lokalenplan voor de nieuwe grafische Mts afhankelijk. Met het stagejaar zijn de resultaten zeer gunstig, maar het leidt ook tot studieafbreking van een aantal teleurgestelde leerlingen.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Asperen, A. van	chemigrafie				a	1969 1971
		Beverluis, P.V.	zeefdruk, alg.graf.k.				a	1969 1970
1973		Cossee, A.	diepdrukken				a	1969 1973
		Hugten, J.P. van	tekenen				a	1969 1970
		Krak, J.H.M.	ontwerpen				d a	1969 1970
		Vis, A.L.C.	a.v.o.				d	1969
		Vries, H. de	layout				a	1969 1973
		Wieling, J.P.	natuur-scheikunde				d	1969 1971

1970

Op de afdeling Lbo wordt groei bemerkt van de fotografische zetapparatuur, waartegenover de belangstelling voor het lood op de avondschool vermindert. Zo kan de avondcursus rotatiedrukker-stypeur niet doorgaan en de cursussen letterzetten, boekdrukken, machinezetten en leermeestergezel moeten aan inschrijving inboeten.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Beurden, J.J.M. van	<i>duits</i>	d			1970	1970
		Boer C.	<i>tekenen</i>	d			1970	1972
		Bouwer, T.C. Jr.	<i>copiëren</i>		a		1970	
		Froonhoff, J.J.F.	<i>boekbinden</i>	d			1970	1971
		Garritsen, T.G.	<i>boekdrukken</i>	d			1970	
		Jong, M. de	* <i>adjunkt Lno</i>	d			1970	
		Oudendijk, L.F.	<i>a.v.o.</i>	d			1970	1972
		Vegter, H.A.	<i>offsetdrukken</i>		a		1970	
		Vries, G.J. de	* <i>letterschrijven</i>	d			1970	
		Wal, S.H.W. van de	<i>duits</i>	d			1970	1972

1971

Een jaar van veel aanpassing van alle soorten onderwijs aan veranderingen door het verder werken van wettelijke voorschriften. De opleiding voor bepaalde grafische branches was reeds eerder veranderd in een vormvervaardigende en een vormverwerkende richting met een afdeling afwerking. De inhoud van de sinds 1922 bestaande Nl en Nm Nijverheidsakten werd verbreed en door applicatie werden de leraren algemeen grafisch bijgeschoold. De akten krijgen een aanvulling (BD en LZ), zodat er tweede en derde graads bevoegdheden ontstaan. Bij het algemeen en op het beroep gericht onderwijs (leerlingstelsel) wordt de oude stijl langzaam afgebouwd voor de nieuwe stijl.

Na 1972 zullen leerlingen met een driejarige vervolgopleiding (Lts of andere scholen) voor het leerlingstelsel worden samengevoegd. Het vraagt voortdurende activiteit voor de leraren

van Lbo en Ato voor leerplannen en indelingen. Het leerlingstelsel ving steeds aan op 1 januari en zal dan op 1 augustus van start gaan. De Mts-afdeling worstelt verder met de nieuwbouwplannen en dat zal nog lang duren. Met de SGV (Utrecht) en de school in oprichting in Eindhoven wordt naarstig aan een gezamenlijk leerplan en lestijdentabel gewerkt.

De hoofdadministrateur *W.C. van Zwieten* (sinds 1949 aan de school verbonden werd tot adjunkt-direkteur van beide scholen benoemd.

De schoolbevolking is als volgt samengesteld: Mts 323; Lts 504; Ato 327; Avondschool 391 leerlingen.

Maarten de Jong, houtgravure

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Abrahamsen, M.H.	<i>handvaardigheid</i>	d			1971	1977
		Berg, R.A. van den	<i>alg.graf.kennis</i>		a		1971	1974
		Boeghorn, N.	<i>engels</i>	d			1971	1972
		Bos, R.M.E.						
		(mv. v.d. Wal)	<i>nederlands</i>	M			1971	1972
		Feekman, J.D.	<i>layout</i>		a		1971	1976
		Jansen, B.J.	<i>tekenen</i>	d			1971	
		Kalk, M.	<i>natuurkunde</i>	M			1971	1972
		Koning, G. de	<i>lich. opv.</i>	d			1971	1972
		Markerink, mej. G.W.	<i>nederlands</i>	M	d		1971	1976
		Otegem, G.N. van	<i>engels</i>	M			1971	1974
		Schaap, J.	<i>boekbinden</i>	d	a		1971	
		Schoneveld, G.J.	<i>natuurkunde</i>	d			1971	1975
		Velde, G. van der	<i>engels</i>	M	d		1971	1975
		Zwieten, W.C. van	<i>adjunkt-direkteur</i>	M	d		1971	1975

1972, 1973

Het verslagjaar 1972 geeft ernstige zorgen, omdat voor het Lbo de klassen vergroot moeten worden van 18 naar 20 leerlingen, waardoor een aantal leraren zou moeten afvloeien... zij het niet dat het aantal leerjaren van drie naar vier werd uitgebreid. Er bleef dus een groep leerlingen nog een jaar op school.

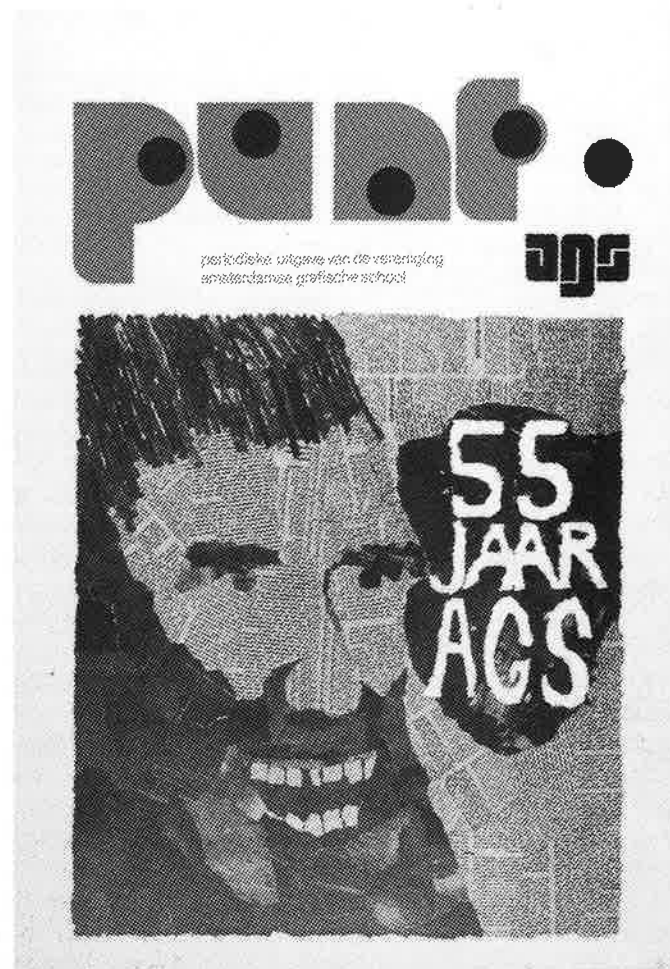
Het schoolblad 'Punt' verschijnt. De dependance Uiterwaardenstraat gaat naar Vechtstraat 77a. De opleiding bij het leerlingstelsel wordt omgezet van 4 jaren naar 2 jaar primair plus 1 voortgezet jaar. In samenwerking met de Vereniging Beroepsopleiding Grafische Industrie wordt gewerkt aan een takenstelsel. De leerlingenbezetting gaat achteruit.

Bij de Grafische Mts wordt na het derde (stage)jaar de afstudeerrichting gevarieerd:

- algemeen grafische techniek;
- administratief-economisch;
- algemeen esthetisch.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Immel, P.C.	* <i>maatsch.leer</i>	d	a		1972	1974
		Postma, H.	<i>letterzetten</i>	d			1972	

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Rijn, G.J.F. van	<i>alg.graf.kennis</i>			a	1972	
		Schalkwijk, B.P.	<i>offsetdrukken</i>			a	1972	1974
		Schipper, W.D.	<i>duits</i>			a	1972	1973
		Silkens,	<i>lich.opv.</i>			a	1972	1973
		Tierie, P.T.D.	<i>offsetdrukken</i>			a	1972	1973
		Wildeman, A.P.	<i>muziek</i>			d	1972	1979

Schoolorgaan
'Punt'
1973

1973 levert een vacature op van directeur van de Mts door het vertrek van directeur *J.C. de Winter*, de adjunkt *P.H. de Wild* wordt waarnemend.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Dijk, T.M. van	<i>natuurkunde</i>	M			1973	1974
		Götz, M.G.	<i>tekenen</i>	M			1973	1974
		Gulik, L.J. van	<i>engels</i>	M			1973	
		Hetten, J.M. van	<i>duits</i>		d		1973	
		Kristel, T.	<i>wiskunde</i>	M			1973	1976
		Lagerwey, F.M.	<i>alg.graf.kennis</i>		a		1973	1974
		Maass, H.J.M.	<i>layout</i>		a		1973	1977
		Padding, M.J.H.	<i>alg.graf.kennis</i>		a		1973	
		Post, D.	<i>offsetdrukken</i>		a		1973	
		Voorwinden, A.	<i>alg.graf.kennis</i>		a		1973	

1974, 1975

Een wat sombere toon klinkt in het verslag van 1974 betreffende de voortgang of afremming van de belangstelling voor het Lbo en de vaagheid waarin de gehele ontwikkeling van het voortgezet onderwijs zich bevindt. Anders is de vordering voor de nieuwbouwplannen van de Mts: bekend werd dat met de bouw (eventueel) in 1975 begonnen kan worden. De bouwcommissie gaat met voortvarendheid verder met het definitieve bouwplan en de bijbehorende inventarisopzet.

De openstaande plaats van directeur Mts wordt ingenomen door leraar *G.J. van Luijn*, reeds vele jaren aan de School verbonden. De waarnemend directeur wordt weer adjunkt. Het programma van het Lbo krijgt vaste inhoud: het eerste of brugjaar bevat creatieve handvaardigheid; het tweede jaar algemene techniek; het derde en vierde jaar algemene grafische techniek. Bij de algemene grafische techniek wordt het loodzetten voor een deel vervangen door het fotozetten. De aanmelding van brugjaarleerlingen gaat achteruit. Ook het leerlingstelsel heeft met een teruggang van aanmeldingen te maken. Ofschoon ijverig aan nieuwe leerplannen en leerstof wordt gewerkt, zet men het onderwijs voort op de jarenlang beproefde wijze van inde-

ling per vakrichting. Op de zaterdag wordt de cursus voor de bijscholing in de papierverwerkende industrie voortgezet. Ook de lerarencursus van het Genootschap tot opleiding van leerkrachten gaat verder.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Bakker, mv. N.J.	<i>engels</i>	M			1974	1979
		Brinkman, J.	<i>layout</i>		a		1974	1977
		Kelder, G.J.	<i>a.v.o.</i>		d		1974	1975
		Klinken, E. van	<i>lich. opv.</i>		d		1974	1975
		Lodders, H.	<i>alg.graf.kennis</i>		a		1974	1977
		Luyten, H.M.	<i>letterzetten</i>		a		1974	1975
		Luyn, G.J. van	* <i>directeur Mts</i>	M			1974	
		Mol, J.G.	<i>boekbinden</i>		a		1974	
		Pasch, R.A.J. v.d.	<i>letterschrijven</i>	M	d		1974	1975
		Plaggenburg, M.P.	<i>fotografie</i>	M			1974	
		Rombout, L.	<i>boekhouden</i>	M			1974	
		Roos, F.P.	<i>tekenen</i>	M			1974	
		Steenbakker, P.	<i>alg.graf.kennis</i>		a		1974	
		Vries, G.J. de	* <i>ontwerpen</i>	M			1974	1976

De verschijning van twee onderwijsnota's, de 'Contourennota' (die nogal wat beweging in het gehele onderwijs veroorzaakte) en de 'Participatienota', gaven in 1975 stof voor vele besprekingen. Zowel het Lbo, het leerlingstelsel als het Mbo kwamen in beroering.

Van de adjunkt-directeur en hoofdadministrateur *W.C. van Zwieten* werd na ruim 25 jaar afscheid genomen. Wegens de terugloop van het aantal leerlingen moeten enkele leraren een andere werkkring zoeken. In het algemeen en op het beroep gericht onderwijs is veel onrust door het teruglopen van het leerlingenbestand, het streven naar streekscholen en leerplanwijzigingen. Van de Mts is een schets opgenomen van het lokalenplan. Aan de hand van de definitieve tekeningen en het bestek wordt druk met Den Haag geconferend.

De schoolbevolking bestond uit: Mts 374; Lbo 621; Beroepsbegeleidend onderwijs 401; Avondschool 416.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Linden, A.J. v.d.	<i>letterzetten</i>	M	a		1975	
		Offenberg, Th.A.	<i>lich. opv.</i>	M			1975	1976
		Schalkwijk, B.P.	<i>offset</i>		a		1975	
		Springeling, K.	<i>alg.graf.kennis</i>		a		1975	1976
		Westenborg, M.	<i>boekdr., alg.graf.k.</i>	M	d		1975	
		Wins, mej. A.	<i>engels</i>		d		1975	1976

1976, 1977

Door de hele school-historie blijken besturen en directies te kampen te hebben gehad met gaande en komende wijzigingen in de onderwijssystemen, bezuinigingen, verschil van inzichten tussen vakbeoefenaars en Den Haag. Het verslag van 1976 toont een veelheid van moeilijkheden en aanpassingsmaatregelen. Nadat de aanbesteding voor de Mts reeds op 5 april 1976 plaatsvond en het Ministerie instemming had betuigd, kwam het nog niet tot een officiële goedkeuring van de bouw. Maar ook op onderwijsterrein zat het de Mts niet mee. Verschillende oplossingen moesten gevonden worden: door het inkrimpen van het aantal lestijden moest besloten worden de lessen in duits – in verband met de vele grafische contacten zo bitter nodig – te laten vallen; de lichamelijke opvoeding voor het vierde leerjaar ging er af; het betekende dus verarming van de brede opbouw van het leerplan door bezuinigingen van de zijde van de overheid. De contourennota vroeg ernstige bezinning door bestuur en leerkrachten. Het beroepsbegeleidend onderwijs vraagt ook zijn zorgen, aansluiting wordt gezocht bij de streekschool Amsterdam om als dependance te fungeren. Ook de VBGI zit met deze moeilijkheden daar de streekschool geen grafische outillage zou bezitten. Ook het aantal leerlingen voor het Lbo en het leerlingstelsel noopt tot de versmalling. Het stopzetten van de werving door de grafische instanties doet de toch al nooit belangwekkende populariteit van de grafische industrie verschrompelen. Vermeld moet nog worden dat het onderhoud van Dintelstraat 15 en Baroniepad zorgen baart. Door de leraar *G.J. Haalboom* kwam de eerste schooldekaan de leerlingen bijstaan.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Boer, G	<i>lich. opv.</i>		d		1976	
		Dekker, P.C.	<i>engels</i>		d		1976	
		Folman, J.	<i>fotografie</i>	M			1976	
		Frank, J.	<i>tekenen</i>	M			1976	
		Hagenouw, H.J.	<i>fotografie</i>		a		1976	
		Huivenaar, L.	<i>boekbinden</i>		a		1976	
		Immel, P.C.	<i>* maatschappijleer</i>		a		1976	
		Jansen, J.H.	<i>wiskunde</i>	M			1976	
		Lagerwey, K.	<i>* nederlands</i>	M			1976	1980
		Limburg, A.M.	<i>layout</i>		a		1976	1978
		Pommerel, F.H.	<i>natuurkunde</i>		d		1976	1978
		Roelofsen, P.W.	<i>* lich. opv.</i>	M	d		1976	
		Verheggen Thijse,						
		mv. M.Th.	<i>ned. taal</i>		d	a	1976	
		Wel, v.d.-Markerink,						
		mv. G.W.	<i>ned. taal</i>		d		1976	1977

In 1977 zetten zich de moeilijkheden met de achteruitgang van de leerlingaanmelding voor Lbo en beroepsbegeleidend onderwijs voort. De weifeling van de overheid om knopen door te hakken – middenschool, streekschool, scholenbouw, hoger onderwijs – doet zich geducht gelden. Daarbij komen nog de gezapigheid in het leerlingwervingsbeleid van de grafische industrie. Dit laatste geeft een teruggang van de bezetting waarbij ook werkgelegenheid in het gedrang dreigt te komen. De dependance Vechtstraat wordt afgestoten. Bemerkenwaard is het vertrek van twee bejaarde hulpkrachten, die langdurig aan de school verbonden waren: *J.A. Roep* (distributie zetterijen) en *J.H. Hilberdink* (platenslijpen).

Voor de in 1978 komende open plaatsen voor directeur Lbo en adjunct-directeur Mts worden reeds maatregelen getroffen. De schoolbevolking bestaat in dit verslagjaar uit: Lbo (waar inmiddels een B- en C-niveau is gevormd): 490; Leerlingstelsel 219; Avondschool 393; Mts 376.

<i>geb.</i>	<i>gest.</i>	<i>naam</i>	<i>functie</i>	<i>m</i>	<i>dg</i>	<i>av</i>	<i>ben.</i>	<i>vertr.</i>
		Buschmann, R.	<i>layout</i>			a	1977	
		Esveld, R.G.H.Z. van	<i>handvaardigheid</i>		d		1977	1978
		Fenijn, W.	* <i>alg.graf.kennis</i>			a	1977	1978
		Janmaat, W.	<i>calculeren</i>	M			1977	1978
		Roosenburg, O.M.	<i>layout</i>			a	1977	1978

1978, 1979

En toen kon op 28 augustus 1978 de eerste paal geslagen worden voor de Mts in Sloterdijk door de voorzitter van de bouwcommissie *drs. J.H. van Oostveen*. Dat was belangrijk nieuws, maar ook dat de leerlingaanmelding in omhooggaande lijn ging. Dat kon mede door de weer ter hand genomen wervingscampagne van de grafische industrie. Het Ministerie zit nog steeds te drammen om het beroepsbegeleidend onderwijs – dat al sinds 1918 aan de school is verbonden – in de streekschool zonder grafische outillage en zonder grafische geuren te stoppen. Er moest zelfs een bereidverklaring door het bestuur worden gegeven. Maar zie: er kwam een intentieverklaring (voornemen) van de staatssecretaris om de streekscholen in te richten voor onderwijs aan boven-18-jarigen en de 16-18-jarigen zouden aan scholen voor lager beroepsonderwijs verbonden kunnen blijven. Daartoe is dan weer nodig dat de staatssecretaris de bestaande opleiding als proefproject wil zien en op 1 augustus 1979 goedkeurt. Regeren is vooruitzien, maar dat blijkt in de praktijk wel moeilijk te zijn! Aandacht werd besteed aan het 60-jarig jubileum van de AGS. Directeur *J.C. Moerman* verliet de school na een zeer lange, lang niet altijd gemakkelijke, staat van dienst. De adjunkt-directeur van de Mts *P.H. de Wild* kwam hem op 1 mei 1978 vervangen. Leraar *Peschar* neemt zijn plaats in. Bij het Lbo werd de mogelijkheid opengesteld om in het vierde jaar een keuze te doen uit:

- vormvervaardigingstechnieken;
- reproduktietechnieken;
- druktechnieken;
- bind- en afwerkingstechnieken;

hiermede aansluitend bij het totaal-plan van de Vereniging Beroepsopleiding Grafische Industrie.

Verheugend is de op 1 augustus aangevangen cursus voor de lerarenopleiding onder verantwoordelijkheid van het Nederlands Genootschap in het gebouw van de Mts (zie 1960).

In dit jaar werd door het bestuur de Wierdels-medaille afgeschaft.

Omslag jaarverslag 1976

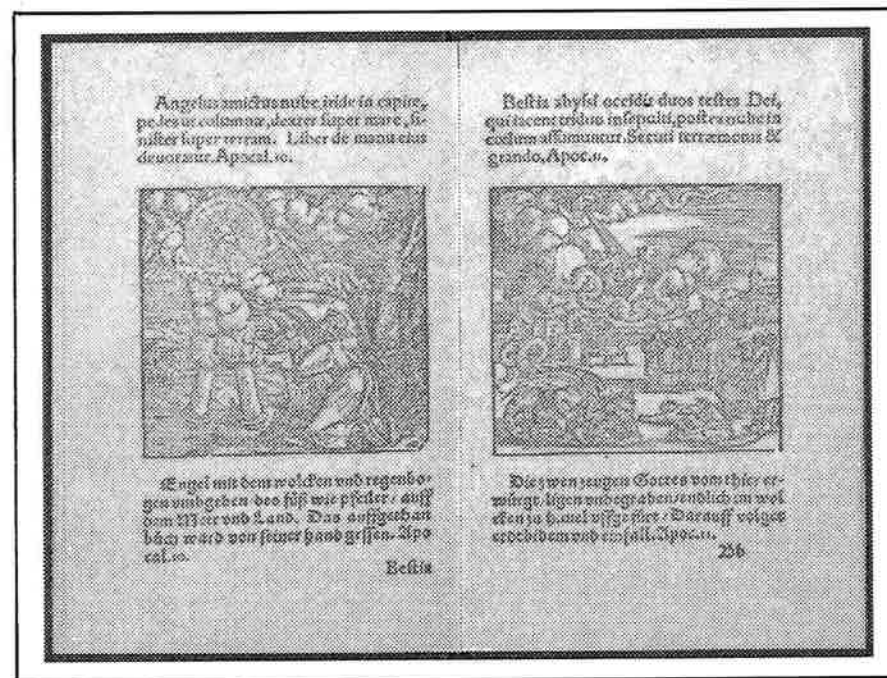
geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Bruin, mej. A.O.E.	economie	M			1978	
		Ceelie, J.	alg.graf.kennis		a		1978	
		Haas, J.A. de	natuurkunde		d		1978	
		Hooymans, W.	layout		a		1978	
		Immel, P.C.	* maatschappijleer		a		1978	
		Kwak, P.G.	alg.graf.kennis		a		1978	
		Mensink, F.L.M.	letterschrijven		d		1978	1979
		Peschar, H. *	adjunkt-direkteur Mts	M			1978	
		Rijnders, W.M.	calculeren	M			1978	
		Peynenburg, P.J.J.	boekbinden		a		1978	
		Sta, F.A.	graf.techn.		d		1978	
		Teuling, J.A.	natuurk., alg.graf.k.		d	a	1978	
		Toet, A.	layout		a		1978	
		Wild, P.H. de	* directeur Lbo		d	a	1978	

1979

De vorderende bouw van de nieuwe school in Sloterdijk geeft glans aan het verslag 1979. Maar ook de groei van het leerlingwezen (dus het beroepsbegeleidend onderwijs) geeft aanleiding tot tevredenheid. Wel wordt de nadruk gelegd op de kwetsbaarheid van het aantal leerlingen van Lbo en leerlingstelsel als er niet gestaag vraag naar opleiding uit het bedrijfsleven komt. Wachten is ook op een duidelijker aanpak van de overheid, die een aantal plannen – streekscholen, 'kort middelbaar beroeps-onderwijs' – onafgewerkt laat. Een aantal avondcursussen die vanaf de aanvang in 1918 een vorm van vrije-tijdsbesteding (bedoeld wordt 'leergierigheid' of 'verdieping van vakkennis') hebben gehad, zouden een zekere erkenning van het grafisch bedrijfsleven moeten krijgen. De aanmelding van leerlingen voor de Mts (afkomstig van AGS Lbo, VWO, Havo en Mavo) was 'overweldigend' en ook dat vraagt om oplossingen. Examen werd gedaan door 25 kandidaten Grafisch technisch; 26 Esthetisch technisch; 19 Administratief economisch; op grond van art. 29 van de Wet op het Voortgezet Onderwijs. De centrale administratie van AGS en Mts wordt opgeheven en afzonderlijk gevoerd.

geb.	gest.	naam	functie	m	dg	av	ben.	vertr.
		Aalst, C. van	boekbinden			a	1979	
		Ankone-Veldink, mv. C.W.M.	engels	M			1979	
		Brauers, F.K.H.	zeefdruk			a	1979	
		Hoes, M.L.G. mv.	a.v.o.		d		1979	1980
		Klink, L.G.M. van	alg.graf.kennis			a	1979	
		Langkemper, T.	alg.graf.kennis			a	1979	
		Neeleman, W.	natuurkunde		d		1979	
		Nederhof-van Dobben mv. A.J.	muziek		d		1979	
		Niet, J. van der	a.v.o.		d		1979	
		Pol, J.W. van der mv.	letterschrijven, tek.		d		1979	
		Pranger, P.M.	lich. opv.		d		1979	
		Ritsma, H.G.	graf. techn.		d		1979	
		Schoemaker, P.M.	a.v.o.		d		1979	

60 jaar bestaan van de school 1978. Facsimile van druk uit 1558, hoogdruk

1980

En hier kunnen we melden dat er één hoogtepunt is: de opening op 3 oktober 1980 van de Grafische Mts aan de Contactweg te Sloterdijk. Een school die wat inrichting en outillage zijn weer- ga in Europa moeilijk zal vinden. De kosten van bouw en in- stallaties bedroegen ruim zes miljoen en de inventaris ruim één miljoen.

De Dintelstraat is technisch en elektronisch goed verzorgd, maar het gebouw is door talrijke verbouwinkjes en de verslech- terde toestand van de hoogste verdieping uit 1956 hard aan re- novatie toe. Mooie – nieuwe – taak voor bestuur en direktie.

Om deze lange – met veel vallen en nog meer opstaan glorieus afgelegde weg – te besluiten lijkt het goed om:

- a de namen en funkties van het onderwijzend personeel, die op 31 december 1980 de fakkel verder moeten dragen, te noemen;
- b de onderwijssoorten te noemen;
- c bij elke soort de beroepsopleidingen en cursussen te vermelden.

Grafische MTS, Sloterdijk

Vereniging Amsterdamse Grafische School

Opgericht 1913

Bestuur: G.J. Portielje, ere-voorzitter; J.J. Hof, voorzitter; R.J. Laenen; W. Visser; A.W. Laane; R.J.H. Hölsken; K. Heinen; H.G.S. Flierman; M. Gort; J.A. ten Klei Jr.; B.J. Wals; Th. Kusters; J.G. Nieuwerth; D. Broer; D.C. Gaasbeek.

Lager Beroeps Onderwijs

Dintelstraat 15 / Baroniepad

Dagschool

geb.	gest.	naam	functie	ben.
		Wild, P.H. de	* directeur	1978
		Broek, J.M. van den	* adj.directeur B.B.O.	1966
		Jong, M. de	* adj.directeur L.B.O.	1951
		Adams, J.B.J.	machinezetten	1951
		Bakker, H.J.	letterzetten	1967
		Berg, J.M.C.G. van den	duits	1980
		Boer, G.	lich. opv.	1976
		Boer, J.	fotogr.zetten	1956
		Braam, J.	letterzetten	1968
		Daamen, J.A.M.	boekdrukken	1967
		Dekker, P.C.	a.v.o.	1976
		Dikshoorn, J.F.D.	tekenen	1959
		Dijk, A.J.R. van	a.v.o.	1968
		Fraenkel, F.F.	tekenen	1948
		Garritsen, T.G.	boekdrukken	1970
		Gortzak, D.G.	a.v.o.	1964
		Haas, J.A. de	wis-natuurkunde	1978
		Hetten, J.M. van	duits	1973
		Horjus, D.	a.v.o.	1966
		Houthuijzen, G.E.J.	offsetdrukken	1968
		Huivenaar, L.	boekbinden	1976
		Hartman, R.B.	tekenen	1980
		Horstink, G.	repr.techniek	1980

<i>geb.</i>	<i>gest.</i>	<i>naam</i>	<i>functie</i>	<i>ben.</i>
		Jager, A.	<i>tekenen</i>	1980
		Jansen, B.J.	<i>tekenen</i>	1971
		Kesteren, R. van	<i>wis-natuurkunde</i>	1980
		Koeleman, N.J.	<i>papierverwerking</i>	1957
		Lopez, V.G.	<i>a.v.o.</i>	1980
		Meijer, H.J.	<i>lithografie</i>	1968
		Nederlof-van Dobben, mv. A.J.	<i>muziek</i>	1979
		Neeleman, W.	<i>natuurkunde</i>	1979
		Niet, J. van der	<i>a.v.o.</i>	1979
		Otto, J.F.	<i>a.v.o.</i>	1961
		Peper, Ph.	<i>tekenen</i>	1962
		Pol, J.W. v.d. mej.	<i>tekenen</i>	1979
		Postma, H.	<i>letterzetten</i>	1972
		Pranger, P.M.	<i>lich. opv.</i>	1979
		Riddering, G.H.	<i>tekenen</i>	1966
		Riemersma, G.C.	<i>boekbinden</i>	1948
		Roelofsen, P.W.	<i>lich. opv.</i>	1965
		Schaap, J.	<i>boekbinden</i>	1971
		Schoemaker, P.M.	<i>a.v.o.</i>	1979
		Schoppen, B.A.P.	<i>a.v.o.</i>	1980
		Sta, F.A.	<i>graf. techn.</i>	1978
		Stroomer, Th.A.	<i>boekdrukken</i>	1968
		Verheggen-Thijssse, mv. M.Th.	<i>ned. taal</i>	1976
		Vis, A.L.C.	<i>a.v.o.</i>	1969
		Vlist, H.W. van der	<i>letterzetten</i>	1962
		Wieske-Roomer, mw. C.W.	<i>tekenen</i>	1980
		Willems, W.	<i>vormvervaardiging</i>	1980
		Zee, J.H. v.d.	<i>lich. opv.</i>	1980

richtingen en vakken

grafische oriëntatie **grafische techniek**

1. vormvervaardigingstechniek (letterzetten, fotografisch zetten)
2. reproductietechnieken (lithografie, reproductiefotografie)
3. druktechnieken
4. bind- en afwerkingstechnieken
5. reproductie- en reclametekenen

vaktekenen (w.o. letterschrijven)
vaktheorie

Algemene vakken

nederlands
engels
duits
gesch./aardrijkskunde
maatschappijleer
wiskunde
rekenen
kennis der natuur
natuurkunde
muziek
kunstzinnige vorming
handvaardigheid
lichamelijke opvoeding

Aantal leerlingen: 477

Leerlingstelsel (beroeps begeleidend onderwijs)

Aantal leerlingen: 586

Avondschool

<i>geb.</i>	<i>gest.</i>	<i>naam</i>	<i>functie</i>	<i>ben.</i>
		Wild, P.H. de	* <i>directeur</i>	1978
		Bakker, H.J.	* <i>adj. directeur</i>	1967
		Braam, J.	* <i>adj. directeur</i>	1968
		Schaap, J.	* <i>adj. directeur</i>	1971
		Aalst, C. van	<i>boekbinden</i>	1979
		Boer, J.	<i>fotografisch zetten</i>	1956
		Bommel, J.	<i>fotografie</i>	1980
		Bakker, H.J.	<i>alg. graf. kennis</i>	1967
		Brouwer, T.C.	<i>kopiëren</i>	1970
		Braam, J.	<i>letterzetten</i>	1968
		Brauers, F.H.K.	<i>zeefdruk</i>	1979
		Buschman, R.	<i>layout</i>	1977

<i>geb.</i>	<i>gest.</i>	<i>naam</i>	<i>functie</i>	<i>ben.</i>
		Ceelie, J.	<i>alg.graf.kennis</i>	1978
		Daamen, J.A.M.	<i>boekdrukken</i>	1967
		Fraenkel, F.F.	<i>tekenen</i>	1948
		Hagenouw, H.J.	<i>fotografie</i>	1976
		Hooymans, W.	<i>layout</i>	1978
		Huivenaar, L.	<i>boekbinden</i>	1976
		Klink, L.G.M. van	<i>alg.graf.kennis</i>	1979
		Koopman, H.J.A.	<i>offset-voorber.</i>	1980
		Lageman, J.J.	<i>maatsch.begeleiding</i>	1980
		Langkemper, T.	<i>fotografie</i>	1979
		Lelivelt, G.J.P.	<i>boekbinden</i>	1974
		Meijer, H.J.	<i>lithografie</i>	1968
		Nol, J.G.	<i>boekbinden</i>	1974
		Overbeek, A. van	<i>alg.graf.kennis</i>	1980
		Padding, M.J.H.	<i>drukinktfabricage</i>	1973
		Paradies, J.A.	<i>alg.graf.kennis</i>	1980
		Peynenburg, P.J.J.	<i>boekbinden</i>	1978
		Plaggenburg, M.D.	<i>fotografie</i>	1974
		Post, A.	<i>letterzetten</i>	1980
		Post, D.	<i>offset</i>	1973
		Ritsma, H.G.	<i>graf.technieken</i>	1979
		Rijn, G.J.F. van	<i>alg.graf.kennis</i>	1972
		Schalkwijk, B.P.	<i>offsetdrukken</i>	1975
		Seesink, T.A.	<i>fotografisch zetten</i>	1980
		Steenbakker, P.	<i>diepdruk</i>	1974
		Toet, A.	<i>layout</i>	1978
		Urban, T.	<i>boekbinden</i>	1979
		Vegter, H.A.	<i>offsetdrukken</i>	1970
		Verheggen-Thijssen,		
		mw. M.Th.	<i>ned.taal</i>	1976
		Verhorst, P.A.	<i>fotografie</i>	1980
		Voorwinden, A.	<i>alg.graf.kennis</i>	1973
		Vries, G.J. de	<i>letterschrijven</i>	1970
		Westenborg, M.	<i>alg.graf.kennis</i>	1975

cursussen

letterzetten
fotografisch zetten
boekbinden
persvergulden
reproductiefotografie
offsetvoorbereiding

offsetdrukken
layout en drukwerkvoorbereiding
letterschrijven
algemene grafische kennis
zeefdruk

Aantal cursisten: 520

Zaterdagcursus

leermeester papierverwerkende industrie

<i>geb.</i>	<i>gest.</i>	<i>naam</i>	<i>functie</i>	<i>ben.</i>
		Wild, P.H. de	<i>directeur</i>	1978
		Lageman, J.H.	<i>opleiden, maatsch.leer</i>	1980
		Koeleman, N.J.	<i>druktechnieken</i>	1957
		Neeleman, W.	<i>natuurkunde</i>	1980
		Verheggen-Thijssen,		
		mw. N.Th.	<i>nederlands, rekenen</i>	1976

vakken

vakleer
maatschappelijke begeleiding

bijscholing papierverwerkende industrie

<i>geb.</i>	<i>gest.</i>	<i>naam</i>	<i>functie</i>	<i>ben.</i>
		Klink, L.G.M. van	<i>drukken, verpakken</i>	1979
		Koeleman, N.J.	<i>druktechnieken</i>	1957
		Sars, J.C.	<i>tekenen</i>	1946
		Sta, F.A.	<i>graf.technieken</i>	1978
		Verheggen-Thijssen,		
		mw. N.Th.	<i>nederlands, rekenen</i>	1976

vakken:

vaktheorie
methodisch onderricht
nederlands, rekenen

grafische mts

Contactweg / Sloterdijk

geb.	gest.	naam	functie	ben.
		Luijn, G.J. van	* directeur	1975
		Peschar, H.	* adj. directeur	1978
		Ankone Veldink, mw. C.W.M.	engels	1979
		Blanken, Th.J. den	natuurkunde	1980
		Bruin, mw. A.O.E.	economie	1978
		Folman, G.P.	papierkennis	1980
		Frank, J.	tekenen	1976
		Hoppenbrouwer, E.J.	wiskunde	1980
		Horjus, D.	kostprijs	1966
		Jansen, G.J.	offsetdrukken	1961
		Jansen, J.H.	wis-scheikunde	1976
		Kooij, M.P.	letterzetten	1954
		Linden, A.J. v.d.	letterzetten	1975
		Mulder, J.	schei-natuurkunde	1965
		Oosterbaan, G.J.A.	wetskennis	1946
		Prevo, J.	letterzetten/fotozet.	1953
		Rombout, L.	boekhouden	1974
		Roos, E.P.	tekenen	1974
		Rijnders, W.M.	calculeren	1978
		Sars, J.C.	tekenen	1946
		Thé, S.D.	economie	1967
		Veenstra, J.M.	schei-wiskunde	1980
		Westenborg, M.	boekdrukken	1975
		Wester, B.	lithografie	1951
		Westerbaan, T.	boekdrukken	1964
		Wolring, J.	diepdr./chem.	1961
		Wortel, G.M.L.	boekbinden	1967

studierichtingen

Grafisch technische richting

Esthetisch technische richting

Administratief economische richting

De cursus duurt 4 jaren, 1e en 2e jaar algemeen grafisch, 3e jaar stage in enkele bedrijven, 4e jaar is een afstudeerjaar in één van de studierichtingen.

onderwijsvakken:

Algemene vakken

Nederlandse taal
Engelse taal
Maatschappijleer
Lichamelijke opvoeding

Exacte vakken

Wiskunde/computerkunde
Natuurkunde/mechanica
Scheikunde

Esthetische vakken

Tekenen/esthetische vorming

Economische en juridische vakken

Economie
Bedrijfsbeheer
Recht
Boekhouden/handelskennis en -rekenen

Theoretisch technische vakken

Calculeren
Kostprijsberekenen
Materialenkennis
Tekst-, beeld- en vormvervaardiging
Vormverwerking
Afwerking

Praktijkvakken

Tekenen/ontwerpen
Practicum natuur-scheikunde
Practicum materiaalonderzoek
Drukwerkvoorbereiding
Tekst-, beeld- en vormvervaardiging
Vormverwerking

Aantal leerlingen: 455

nabeschouwing

Zoals in de aanvang gezegd, werd deze navorsing begonnen (eind 1980) om groter aandacht te besteden aan de onderwijsgegenden die tot dan sedert de oprichting van de AGS aan de school waren en zijn verbonden. Uit het relaas en de namen kan geen juist beeld gegeven worden van het schoolleven in de loop van de jaren, zeker niet omdat een belangrijk bestanddeel daarvan: de leerlingen, buiten het overzicht zijn gebleven. Slechts de opsomming van tijd tot tijd van hun aantallen op de diverse afdelingen en bij de examens geeft weer dat het inderdaad om leerlingen ging. Jonge mensen, waar het allemaal om begonnen is. Jarenlang hebben we over 'jongens' gesproken, dat was de schoolbevolking. Tot in 1949 een zevental leerlingen van de Industrieschool voor Vrouwelijke Jeugd als volontair werd opgenomen in de afdeling reproductietekenen en grafische technieken. In het jaar 1968 wordt gemeld dat het laatste groepje de school had bezocht. Maar ook op de avondschool (calligrafie en boekbinden) kwamen vrouwelijke cursisten en in 1962 behaalt de eerste vrouwelijke leerling een Utsdiploma typografie met aantekening; in 1963 slaagde een reproductietekenaar. Na dien kwamen ook in andere beroepen meisjes naar de school — b.v. lithografie, boekbinden — maar het blijft toch een merkwaardig mannengeval, de grafische industrie. In 1970 wordt een artikel 'Vrouwen in de grafische industrie' (Drukersweekblad 2 okt.) aan dit onderwerp gewijd.

In de loop van de geschiedenis gaf ook de grafische jeugd een veranderend gedragspatroon te zien. De leraren moesten daar op inspelen en wrijvingen konden niet vermeden worden. Het overzicht vermeldde een stuk democratisering, inspraak ook voor leerlingen. Een schoolraad, waarin vertegenwoordigers van leerlingen, ouders, onderwijzend en niet-onderwijzend personeel, komt op de Mts in 1973 tot stand. Het blijkt in de praktijk geen sinecure om aan de inspraak vorm te geven, in 1975 vermeldt het verslag: '...functioneert de schoolraad van het Mbo als inspraakorgaan van leraren en leerlingen zeer redelijk. Hetzelfde orgaan van het Lbo- en parttime onderwijs wil maar niet van de grond komen. Begrijpelijk is dit wel, daar het functioneren van het orgaan hier afhankelijk is deels van jeugdige dagschoolleerlingen, deels van leerlingen die in parttime slechts één dag per week op school komen.'

De moeilijkheden laten zich enigszins begrijpen als we lezen dat, b.v. in 1978, dagschoolleerlingen de school bezoeken uit de verre omgeving, van Anna Paulowna tot Lelystad, van Warmond tot Zaandijk. Bij het leerlingstelsel is het nog erger: zo zien we daar o.m. Etten-Leur, Heerhugowaard, Lochem, Oudenbosch, Raamsdonksveer, Velp, St. Willebrord. Het vereist wel enig voorstellingsvermogen om te beseffen wat het aan energie kost om per bus en trein één maal per week zo'n afstand te overbruggen om algemeen en op het beroep gericht onderwijs te ondergaan.

Maar altijd was er sprake van afstemmen van leraren op de te onderwijzen jeugd, altijd was er aanpassing en begrip nodig. In 1950 lezen we in een 'persoonlijk woord aan de leraren' o.m.: 'Naast de theoretische kennis wordt, willen wij ons bij het steeds wisselende aspect van de jeugd aanpassen, een voortdurend open staan voor nieuwe indrukken van ons gevraagd. Na de oorlog kwam het begrip massajeugd, asfaltjeugd, ongegrepen jeugd in alle toonaarden bezongen, op alle manieren tegengesproken.'

Tenslotte willen we besluiten met nog een citaat uit het jaarverslag 1978 voor de gevorderde verhouding tussen onderwijsgegenden en leerlingen — een verheugende —: 'Het schoolparlement (Mto) heeft in het jaarverslag regelmatig vergaderd en problemen van allerlei aard behandeld verband houdende met een goed overleg. Enkele belangrijke zaken behandeld door het leerlingenparlement zijn o.a.: schoolkrant, medewerking aan de openbare lessen, de keuze van de studierichting in het vierde jaar, de absentieregeling, de rookproblematiek, de tentoonstelling van eigen werk en de verkiezing van de schooldecaan.'

**GRAFISCHE
MTS**

AMSTERDAM

*Andere tijden,
andere letters*

naschrift:

tekst: M.H. Groenendaal

illustraties: werk van leraren

zetwerk: fotografisch gezet A.G.S.

letter: Times

drukwerk: offsetdruk A.G.S.

litho's: A.G.S.

bindwerk: A.G.S.